

มโนทัศน์เรื่องสภาวะจิตเกาะเกี่ยวร่วมและความตั้งใจกระทำกร่วมใน ทัศนะของจอร์จ เฮอเบิร์ต มีด¹

Mead's Notion of Collective Intentionality and Joint Intentional Action

ชื่อ² ทัดดนัย คมคันทสร

Name³ Tatdanai Khomkhunsorn

[Received: 24/02/2025 Revised: 9/03/2025 Accepted: 24/4/2025]

บทคัดย่อ

สภาวะจิตเกาะเกี่ยวร่วม เป็นมโนทัศน์สำคัญอันหนึ่งในการทำความเข้าใจความเป็นจริงทางสังคมและปรากฏการณ์ของความเป็นกลุ่ม โดยบ่งถึงความสามารถทางจิตของปัจเจกที่จะมุ่งหมายหรือสัมพันธ์กับวัตถุ สภาวะการณ ประพจน์ หรือการกระทำในฐานะ 'กลุ่ม' (หรือในฐานะพวกเรา) บทความชิ้นนี้ศึกษามโนทัศน์เรื่องความตั้งใจกระทำกร่วม ซึ่งเป็นประเด็นย่อยอันหนึ่งในข้อถกเถียงเรื่องสภาวะจิตเกาะเกี่ยวร่วม และเป็นหนึ่งในปัญหาสำคัญที่มีการถกเถียงกันในภาววิทยาสังคม ปรัชญาจิต และปรัชญาการกระทำ แนวทางและคำอธิบายแบบดั้งเดิมเกี่ยวกับความเข้าใจที่มีต่อมโนทัศน์ดังกล่าวสามารถแบ่งออกได้เป็นสามแนวทางของนักคิดสามคน ได้แก่ แนวทางแบบมุ่งเน้นเนื้อหา ของไมเคิล แปรทแมน แนวทางแบบมุ่งเน้นองค์ประกอบของมารกาเรต กิลเบอร์ต และแนวทางแบบมุ่งเน้นรูปแบบทางจิต ของจอห์น เซิร์ล บทความชิ้นนี้มุ่งถกเถียงว่าทั้งสามแนวทางต่างเผชิญข้อท้าทายเชิงทฤษฎีบางประการ กล่าวคือ สองแนวทางแรกเผชิญปัญหาเรื่องการให้คำอธิบายเป็นวงกลม ส่วนแนวทางที่สามเผชิญปัญหาเรื่องการเข้าใจธรรมชาติของสภาวะจิตเกาะเกี่ยวแบบภายในนิยมที่ขาดมิติเชิงความสัมพันธ์ จากนั้นบทความนี้เสนอทางเลือกคำอธิบายใหม่โดยอาศัยแนวคิดของจอร์จ เฮอเบิร์ต มีด เรื่องตัวตนทางสังคมซึ่งสามารถหลีกเลี่ยงปัญหาและให้คำอธิบายปรากฏการณ์ความตั้งใจกระทำกร่วมได้ดีกว่าแนวทางที่ผ่านมา

¹ บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งและดัดแปลงมาจากวิทยานิพนธ์มหาบัณฑิตเรื่อง มโนทัศน์เรื่องสภาวะจิตเกาะเกี่ยวร่วมในทัศนะของจอร์จ เฮอเบิร์ต มีด

² นิสิตระดับมหาบัณฑิต ภาควิชาปรัชญา คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

³ Master's Degree Student Department of Philosophy Faculty of Arts Chulalongkorn University

คำสำคัญ: สภาวะจิตเกาะเกี่ยวร่วม, ความตั้งใจกระทำการร่วม, ความรู้สึกถึงความเป็นพวกเรา, ตัวตนทางสังคม

Abstract

Collective intentionality is a key concept in understanding social reality and group phenomena. It refers to the mental capacity of individuals to direct and relate to objects, states of affairs, propositions, or goals as a 'group' (we). This paper examines the concept of joint intentional action, a specific issue within the broader debate on collective intentionality, which is a central topic in social ontology, the philosophy of mind, and the philosophy of action. Traditional accounts of joint intentional action can be categorized into three main approaches: Michael Bratman's content account, Margaret Gilbert's subject account, and John Searle's mode account. This paper argues that all three approaches face certain theoretical challenges: the first two encounter the circularity problem, while the third, due to its internalist perspective, lacks an adequate relational dimension in its understanding of collective intentionality. As an alternative, this paper draws on George Herbert Mead's notion of the social self to provide a more comprehensive explanation of joint intentional action that avoids these issues and better accounts for the phenomenon.

Keywords: Collective intentionality, Social Self

© Published by The Philosophy and Religion Society of Thailand (2025)

บทนำ

สภาวะจิตเกาะเกี่ยวร่วมเป็นมโนทัศน์สำคัญอันหนึ่งในการทำความเข้าใจความเป็นจริงทางสังคมและปรากฏการณ์ของความเป็นกลุ่ม โดยบ่งถึงความสามารถทางจิตของปัจเจกที่จะมุ่งหมายหรือสัมพันธ์กับวัตถุ สภาวะการณ์ ประพจน์ หรือการกระทำในฐานะ 'กลุ่ม' (หรือในฐานะพวกเรา) ไม่ว่าจะเป็นความเชื่อร่วม อารมณ์ร่วม การยอมรับร่วม และความตั้งใจกระทำการร่วม ซึ่งความตั้งใจกระทำการร่วมที่แสดงออกมาในประโยคอย่างเช่น 'พวกเราไปดูหนังด้วยกัน' หรือ 'พวกเราทำอาหารเย็นด้วยกัน' นี้เป็นมโนทัศน์ที่บทความชิ้นนี้จะมุ่งศึกษาเป็นหลัก

คำถามหลักในเรื่องนี้ ได้แก่ ความตั้งใจระทำการร่วม (หรือ ความตั้งใจระทำการของกลุ่ม) มีธรรมชาติที่แตกต่างจากความตั้งใจระทำการของปัจเจกคนเดี่ยวอย่างไร ความตั้งใจระทำการร่วมสามารถลดทอนลงมาสู่ผลรวมของความตั้งใจระทำการของปัจเจกได้หรือไม่ หรือความตั้งใจร่วมของ ‘พวกเรา’ มีอยู่จริงหรือไม่ ถ้ามี หมายความว่าอะไรเวลาที่บอกว่าความตั้งใจเป็นของกลุ่มหรือของพวกเราได้โดยตัวมันเอง (ที่ไม่ได้เป็นเพียงแค่ความตั้งใจระทำการของปัจเจกแต่ละคน) และเป็นไปได้อย่างไรที่ปัจเจกบุคคลแต่ละคนผู้มีสภาวะจิตเกาะเกี่ยวเป็นของตนเองสามารถมีความตั้งใจระทำการร่วมในฐานะพวกเราได้ (Schweikard & Schmid, 2013)

บทความชิ้นนี้มีสมมติฐานร่วมกับนักคิดหลายคนในวงอภิปราย (โดยเฉพาะอย่างยิ่งนักคิดทั้งสามคนที่ผู้วิจัยกล่าวถึงในบทนำและจะได้มีการพิจารณาต่อไป) ว่าความตั้งใจระทำการร่วมมีธรรมชาติที่แตกต่างและไม่สามารถลดทอนมาเป็นเพียงแค่ผลรวมของการกระทำของปัจเจกได้ ลองพิจารณาตัวอย่างต่อไปนี้ กลุ่มโจรสลัดคนก่อการปล้นธนาคารใหญ่แห่งหนึ่งใจกลางเมืองในช่วงกลางวันแสด ๆ หลังจากที่ได้มีการลงมือก่อการผ่านไปสามวัน ตำรวจสามารถจับกุมคนร้ายมาดำเนินคดีได้ทั้งหมด สถานการณ์ดังกล่าวในสายตาของตำรวจ รวมถึงคนทั่วไปก็สามารถมองเห็นได้อย่างง่ายดายตายว่าโจรสลัดคนนี้ได้ต่างคนต่างลงมือมาปล้นธนาคารโดยบังเอิญมาปล้นในเวลาและสถานที่เดียวกัน แต่เป็นการก่อการในลักษณะกลุ่ม กล่าวคือทั้งสิบคนมี ‘เจตนาพร้อม’ ในการปล้นธนาคาร เราจึงเข้าใจปรากฏการณ์ดังกล่าวว่าโจรสลัดทั้งสิบคนปล้นธนาคารด้วยกันในฐานะ *พวกเรา* หรือ *กลุ่ม* ไม่ใช่แค่ผลรวมหรือของความตั้งใจที่จะปล้นของโจรสลัดคนเท่านั้น (แม้จะเป็นไปได้ในทางตรรกะที่สถานการณ์ดังกล่าวจะเป็นว่าคนสิบคนต่างคนต่างตั้งใจมาปล้น โดยบังเอิญมาบรรจบกัน ณ เวลาและสถานที่เดียวกัน)

แม้จะเป็นที่ชัดเจนในทางสามัญสำนึกว่าการกระทำร่วมในฐานะกลุ่มมีลักษณะที่แตกต่างจากการกระทำของปัจเจกคนเดี่ยว แต่ก็ยังไม่มีความชัดเจนในทางทฤษฎีว่าความแตกต่างดังกล่าวคืออะไรและอยู่ที่ตรงไหน กล่าวอีกนัยคือเวลาที่บอกว่าคนสองคนกระทำบางอย่างร่วมกัน ตำแหน่งแห่งที่ของ *ความร่วมกัน* (jointness, sharedness, collectivity) ดังกล่าวอยู่ตรงไหน และมันเป็นไปได้อย่างไร แนวทางดั้งเดิมที่พยายามตอบคำถามดังกล่าวซึ่งโดดเด่นและมีอิทธิพลในแวดวงวรรณกรรมที่บทความชิ้นนี้เลือกมาพิจารณาโดยสังเขปแบ่งออกได้เป็นสามแนวทางด้วยกัน⁴ ได้แก่ แนวทางแบบมุ่งเน้นเนื้อหาของไมเคิล แบรทแมน (Bratman, 1992, 1993, 2013) ที่ถือว่าความร่วมกันอยู่ที่โครงสร้างของเนื้อหาของความตั้งใจของปัจเจกที่สัมพันธ์เกาะเกี่ยวกันในบางลักษณะ แนวทางแบบมุ่งเน้นองค์ประธานของมาการ์เร็ต กิลเบิร์ต (Gilbert, 1989, 1990, 2009) ที่ถือว่าความร่วมกันอยู่ที่กันสร้างองค์ประธานพหุพจน์ (plural subject) ผ่านการผูกมัดร่วมกัน (joint commitment) และแนวทางแบบมุ่งเน้นรูปแบบทางจิตของจอห์น ซีร์ล (Searle, 1990, 1995, 2010) ที่ถือว่าความร่วมกันอยู่ที่รูปแบบของสภาวะจิตเกาะเกี่ยวชนิดพิเศษที่เรียกว่า *ความตั้งใจ-พวกเรา* (we-intention)

⁴ ผู้วิจัยจัดการแบ่งแนวคำอธิบายตามการแบ่งของ David Schweikard และ Han Bernhard Schmid ใน “Collective Intentionality,” The Stanford Encyclopedia of Philosophy

อย่างไรก็ตาม บทความนี้มุ่งถกเถียงว่าแนวทางทั้งสามต่างเผชิญข้อท้าทายเชิงทฤษฎีบางประการในการอธิบายความเป็นไปได้ของความตั้งใจกระทำกร่วม โดยแนวทางของแบรทแมน และกิลเบิร์ตเผชิญปัญหาเรื่องการให้คำอธิบายเป็นวงกลม (circularity problem) เนื่องจากในการอธิบายมโนทัศน์เรื่องการกระทำกร่วมนั้น ทั้งคู่มีสมมติฐานล่วงหน้าเกี่ยวกับมโนทัศน์ที่จะอธิบายอยู่ก่อนแล้ว จึงยังล้มเหลวในการชี้ให้เห็นว่าความตั้งใจกระทำกร่วมเป็นไปได้อย่างไรตั้งแต่ต้น โดยเหตุผลหนึ่งมาจากการที่ทั้งคู่กำหนดเงื่อนไขของการมีความตั้งใจกระทำกร่วมในลักษณะที่อาศัยความซับซ้อนเชิงการรู้คิดและการมีภาพแทนทางจิตอย่างสำนึกส่วนตัว (conscious representation of mental state) ในระดับที่สูงเกินไป เช่น การมีความรู้ร่วม (common knowledge)⁵ การมีแผนการณ์และการประสานแผนการณ์ระหว่างกัน (แบรทแมน) การตระหนักในสิทธิและพันธะเชิงปทัสถาน (กิลเบิร์ต) คำอธิบายดังกล่าวสื่อนัยว่าปัจเจกสามารถตั้งใจกระทำกร่วมในฐานะ ‘พวกเรา’ อยู่ก่อนแล้ว ทำให้ไม่สามารถอธิบายความตั้งใจกระทำกร่วมในระดับพื้นฐานที่ไม่ต้องอาศัยการรู้คิดที่ซับซ้อน และจึงยังไม่ได้แสดงให้เห็นว่าความสามารถของปัจเจกในการกระทำกร่วมเป็นไปได้อย่างไรตั้งแต่ต้น สุดท้าย แม้เชิร์ลจะสามารถหลีกเลี่ยงการให้คำอธิบายเป็นวงกลมดังที่แนวทางทั้งสองเผชิญโดยการถอยระดับของคำอธิบายไปยังระดับพื้นฐาน (ดังที่ผู้วิจัยจะอธิบายขยายความในส่วน [1, 2] ต่อไปว่าปัญหาการให้คำอธิบายเป็นวงกลมของสองแนวทางแรกเป็นอย่างไรและเชิร์ลสามารถหลีกเลี่ยงปัญหาดังกล่าวได้อย่างไร) เนื่องจากไม่ได้กำหนดเงื่อนไขของการมีความตั้งใจร่วมไว้สูงแบบสองแนวทางแรก อีกทั้งเขายังกล่าวถึง ‘ความรู้สึกถึงความ เป็นพวกเรา’ (sense of us) (Searle, 1990) ซึ่งเขามองว่าเป็นสิ่งที่พื้นฐานในทางชีววิทยา (biologically primitive) และมีบทบาทเป็นฉากหลัง (background) และเป็นรากฐานของความตั้งใจกระทำกร่วม กระนั้น ก็ยังเผชิญกับข้อจำกัดของการมีจุดยืนแบบภายในนิยมในเรื่องสภาวะจิตเกาะเกี่ยว คำอธิบายของเชิร์ลจึงยังไม่สามารถแสดงถึงมิติเชิงความสัมพันธ์และการประกอบสร้างร่วมกัน (co-constitution) ได้ ซึ่งผู้วิจัยจะถกเถียงต่อไปว่ามีมิติเชิงความสัมพันธ์และการประกอบสร้างร่วมกันทั้งสองเป็นองค์ประกอบสำคัญของความตั้งใจกระทำกร่วม

จากปัญหาและข้อจำกัดของสามแนวทางข้างต้น บทความนี้เสนอทางเลือกคำอธิบายใหม่ที่สามารถหลีกเลี่ยงปัญหาเรื่องการให้คำอธิบายเป็นวงกลม อีกทั้งยังแสดงถึงมิติเชิงความสัมพันธ์และการประกอบสร้างร่วมกันได้โดยอาศัยแนวคิดเรื่องตัวตนทางสังคม (social self) ตามทัศนะของจอร์จ เฮอเบิร์ต มีด (Mead, 1913, 1925, 1934) กล่าวคือ สำหรับมีด ความสามารถในการเป็นผู้กระทำกร่วมและผู้กระทำกร่วมร่วม (joint agency) ของปัจเจกจะเป็นไปได้หากปัจเจกไม่ดำรงอยู่ในกระบวนการสื่อสารภายในปฏิสัมพันธ์ทางสังคมร่วมกับผู้อื่นตั้งแต่ต้น ซึ่งกระบวนการดังกล่าวอธิบายความเป็นไปได้ของการสวมมุมมอง (perspective-taking) อันเป็นเงื่อนไขของความสำนึกถึงตัวตน (self-consciousness) ที่

⁵ มโนทัศน์ความรู้ร่วมเป็นมโนทัศน์ที่บ่งถึงสภาวะการณ์ที่คนสองคนขึ้นไปมีความรู้ว่าคนอื่นก็มีความรู้แบบเดียวกับเรา และรู้ว่าคนอื่นก็รู้ว่าเรามีความรู้แบบเดียวกับคนอื่น ดังแสดงออกมาเป็นข้อความได้ว่า “ฉันรู้ว่า ก.” และ “เธอรู้ว่า ก.” และ “ฉันรู้ว่าเธอรู้ว่า ก.” และ “เธอรู้ว่าฉันรู้ว่า ก.” และ “ฉันรู้ว่าเธอรู้ว่าฉันรู้ว่า ก.” และ “เธอรู้ว่าฉันรู้ว่าเธอรู้ว่า ก.” ...” ซึ่งการมีความรู้ร่วมนี้ต้องอาศัยความสามารถเชิงการรู้คิดที่สูงขึ้นไป (higher-order of thought) ในการมีภาพแทน (representation) เกี่ยวกับสภาวะจิตของคนอื่นที่เกี่ยวกับสภาวะจิตของเราเอง

อนุญาตให้ปัจเจกสามารถมีความตระหนักถึงตนเองและผู้อื่นในฐานะพวกเราได้ ดังที่ผู้วิจัยจะอภิปรายต่อไป

โครงสร้างของบทความแบ่งออกเป็นสามส่วนหลัก ส่วนแรก ผู้วิจัยจะทบทวนคำอธิบายของสามแนวทางดั้งเดิมโดยสังเขป และชี้ให้เห็นถึงปัญหาของแต่ละแนวทาง ส่วนที่สองนำเสนอแนวคิดของมิตที่ เกี่ยวข้องกับการวิเคราะห์หมโนทัศน์ความตั้งใจระทำการร่วม เช่น ตัวตนทางสังคม ปฏิสัมพันธ์ทางสังคม และการสื่อสารด้วยอากัปกริยา เป็นต้น ส่วนสุดท้ายเสนอทางเลือกคำอธิบายในการเข้าใจหมโนทัศน์ความตั้งใจระทำการร่วมบนพื้นฐานของกรอบความคิดของมิตที่ได้พัฒนามาในส่วนก่อน

แนวทางการอธิบายความตั้งใจระทำการร่วมแบบดั้งเดิม

ไมเคิล แบทแมน มีทัศนะแบบมุ่งเน้นเนื้อหาในการอธิบายปรากฏการณ์ความตั้งใจระทำการร่วม โดยเขาเสนอว่าความตั้งใจระทำการร่วมคือสภาวะการณ์ที่ความตั้งใจระทำการของปัจเจกมีเนื้อหาที่มีความสัมพันธ์เกาะเกี่ยว (interrelate) กันในบางลักษณะ โดยเขาแสดงให้เห็นถึงโครงสร้างของความตั้งใจร่วมว่าการที่พวกเรา (สองคน) ตั้งใจกระทำ j เมื่อและต่อเมื่อ:

1. (a) ฉันตั้งใจว่าเรา j และ (b)⁶ เธอตั้งใจว่าเรา j
2. ฉันตั้งใจว่าเรา j เพราะ 1(a) และ 1(b) ประกอบกับแผนการย่อยที่จะทำ j ของ 1(a) และ 1(b) หนุนเสริมและไม่ขัดแย้งกัน (mesh with) และ เธอตั้งใจว่าเรา j เพราะ 1(a) และ 1(b) ประกอบกับแผนการย่อยที่จะทำ j ของ 1(a) และ 1(b) หนุนเสริมและไม่ขัดแย้งกัน
3. เงื่อนไขที่ 1 และ 2 เป็นความรู้ร่วมระหว่างเรา (Bratman, 1993: 104)

แบรทแมนกล่าวยืนยันว่าจุดยืนของเขามีทัศนะแบบลดทอนโดยจะเห็นได้จากการที่เขาอธิบายความตั้งใจระทำการร่วมผ่านเนื้อหาของความตั้งใจของปัจเจกที่มีความสัมพันธ์เกาะเกี่ยวกันภายใต้การมีความรู้ร่วม ซึ่งจากความสัมพันธ์ดังกล่าวได้ประกอบสร้างเป็นความตั้งใจร่วม (ที่ไม่ใช่แค่ผลรวมของความตั้งใจของปัจเจกในแบบคู่ขนานกัน) ระหว่างคนสองคนขึ้นมา

อย่างไรก็ตาม คำอธิบายของแบรทแมนก็ได้รับการวิพากษ์วิจารณ์จากนักคิดหลายคน เช่นมีการวิจารณ์ว่าคำอธิบายดังกล่าวละเมิดความเข้าใจพื้นฐานของหมโนทัศน์เรื่องความตั้งใจที่ว่าปัจเจกบุคคลสามารถตั้งใจได้เฉพาะสิ่งซึ่งอยู่ในการควบคุมของตนเองเท่านั้น ทั้งนี้โดยหลักการแล้วเราไม่สามารถควบคุมร่างกายของตัวแทนกระทำกรอื่นได้ (เช่น ฉันสามารถตั้งใจว่าจะยกมือขวาขึ้นได้ แต่ฉันไม่สามารถตั้งใจว่าเธอยกมือขวาขึ้นได้) ในขณะที่ประโยคที่ว่า ‘ฉันตั้งใจว่าเรา j ’ คือการตั้งใจในสิ่งที่เกินไวกว่าขอบเขตที่องค์กรประธานเอกพจน์ (หรือ ฉัน) สามารถจะตั้งใจได้ (Baier, 1997; Stoutland, 1997; Velleman, 1997; Schmid, 2018) กระนั้น แบรทแมนอาจสามารถโต้ตอบได้ว่า ‘ฉันตั้งใจว่าเรา j ’ ในเงื่อนไขที่ 1 คือความตั้งใจในส่วนของปัจเจกแต่ละคนที่ยังไม่ได้ประกอบเป็นความตั้งใจร่วมขึ้น แต่ต้อง

⁶ (a) และ (b) ที่ปรากฏในเงื่อนไขแรกคือหัวข้อของเงื่อนไขย่อย

อาศัยเงื่อนไขที่ 2-3 ที่มีการใกล้เคียงแผนการและแนวทางปฏิบัติเพื่อบรรลุเป้าหมายร่วมกันก่อนเพื่อรับประกันว่าแผนการของแต่ละฝ่ายจะไม่ถูกละเลย อีกทั้งมีความสอดคล้องและไม่ขัดแย้งกัน จึงจะเกิดเป็นความตั้งใจร่วมที่จะทำ j จริง ๆ ดังนั้น เงื่อนไขที่ 1 ไม่ได้มีนัยของการควบคุมหรือมีอิทธิพลต่อผู้กระทำกรอื่นอย่างที่ถูกวิจารณ์

นอกจากนี้ แบริทแมนยังถูกวิจารณ์ในเรื่องของการให้คำอธิบายเป็นวงกลม (Petersson, 2007) กล่าวคือ ‘ฉันตั้งใจว่าเรา j’ นั้นบ่งชี้ว่าปัจเจกบุคคลมีความเข้าใจเรื่องความตั้งใจร่วมในฐานะวัตถุแห่งเนื้อหาของความตั้งใจ (intentional object) อยู่แล้วก่อนที่จะมีการประกอบสร้างความสัมพันธ์ร่วมกันในเงื่อนไขที่เหลือเพื่อที่จะทำให้ความตั้งใจร่วมเป็นไปได้อย่างที่แบริทแมนกล่าวอ้าง ดังนั้น คำอธิบายของแบริทแมนว่าความตั้งใจร่วมเป็นไปได้อย่างไรนั้นได้มีสมมติฐานล่วงหน้า (presuppose) เกี่ยวกับความตั้งใจร่วมอยู่ก่อนแล้ว จึงยังล้มเหลวที่จะแสดงให้เห็นว่ามันเป็นไปได้อย่างไรตั้งแต่ต้น อย่างไรก็ตาม แบริทแมนได้โต้ตอบข้อวิจารณ์ดังกล่าวว่า ‘เรา j’ ในเงื่อนไขที่ 1 ไม่ได้บ่งถึงความตั้งใจร่วมที่ถูกประกอบสร้างขึ้นแล้วในฐานะของสิ่งที่กำลังถูกอธิบาย (explanandum) กล่าวคือ สิ่งที่แบริทแมนมุ่งอธิบายคือความตั้งใจร่วมที่ถูกประกอบสร้างขึ้นจากปัจเจกบุคคลสองคนขึ้นไปในลักษณะที่มีการไตร่ตรอง ต่อรอง และยอมรับถึงแผนการบางอย่างร่วมกันแล้ว ดังปรากฏในเงื่อนไข 2-3 ตามมา ในขณะที่ ‘ฉันตั้งใจว่าเรา j’ ในเงื่อนไขที่ 1 เพียงแต่บ่งถึงกิจกรรมร่วมบางอย่างที่ปัจเจกแต่ละคนตั้งใจโดยส่วนตัวซึ่งยังคง ‘เป็นกลาง’ (neutral) ต่อความตั้งใจร่วม (ที่แท้จริง)ว่าจะเกิดขึ้นหรือไม่ (Bratman, 2013, p. 46) ดังนั้น คำอธิบายจึงไม่วกเป็นวงกลม

ผู้วิจัยเห็นว่าแนวทางการหลีกเลี่ยงจากปัญหาการให้คำอธิบายเป็นวงกลมของแบริทแมนนั้นมีเหตุผลน่ารับฟัง เนื่องจากเป้าหมายของเขามุ่งอธิบายปรากฏการณ์ความตั้งใจร่วมในลักษณะที่เต็มรูปแบบ (full-fledged) กล่าวคือ เป็นความตั้งใจกระทำกรร่วมในระดับที่ปัจเจกมีการไตร่ตรอง ต่อรอง และยอมรับ (endorse) ถึงแผนการและแนวปฏิบัติไปสู่เป้าหมายร่วมกัน ซึ่งแสดงออกมาผ่านสามเงื่อนไขดังที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น กระนั้นก็ตาม ในฐานะกระบวนการสืบสอบทางปรัชญา (philosophical inquiry) มีเหตุผลที่จะตั้งคำถามให้ลึกไปกว่าปรากฏการณ์ข้างต้นได้ว่า “เรามีความตระหนักรู้ถึงสิ่งที่ ‘เราสามารถทำได้’ ได้อย่างไรตั้งแต่ต้นก่อนที่จะมีการสะท้อนคิดและไตร่ตรอง” (Knudsen, 2021, p. 134) กล่าวคือ ในเงื่อนไขที่ 1 ของแบริทแมนที่ว่า ‘เรา j’ มีสมมติฐานว่าปัจเจกบุคคลมีความเข้าใจและความตระหนักรู้ถึงกิจกรรมร่วมที่กระทำในฐานะ ‘พวกเรา’ อยู่แล้วตั้งแต่ต้นก่อนที่จะมีการกระบวนการคิดไตร่ตรองถึงแผนการอันต้องอาศัยความสามารถเชิงการรู้คิด (cognitive abilities) ที่สูงขึ้นไป กล่าวอีกนัยได้ว่าก่อนที่จะปัจเจกจะสามารถก่อรูปความตั้งใจร่วมเต็มรูปแบบที่มีการไตร่ตรองและความสำนึกในระดับดังกล่าวได้นั้น ปัจเจกตระหนักรู้ และเข้าใจถึงความเป็นไปได้ของการกระทำกรร่วมก่อนที่จะมีการไตร่ตรอง (pre-reflective) ซึ่งปรากฏในเนื้อหาว่า ‘เรา j’ ได้อย่างไร

คำถามดังกล่าวมีความสำคัญในการเข้าใจรากฐานแห่งความเป็นไปได้ของความตั้งใจกระทำกรร่วมในระดับที่เป็นพื้นฐานกว่าการมีสมมติฐานว่าปัจเจกบุคคลมีความสามารถที่จะ ‘ตระหนักรู้’ ถึงความตั้งใจกระทำกรร่วมอยู่แล้ว ซึ่งในการตอบคำถามดังกล่าวนี้เป็นสิ่งที่ท้าทายยิ่งกว่า เนื่องจากมันเกี่ยวข้องกับอาณาบริเวณที่อยู่ลึกลงไปในสภาวะเชิงประสบการณ์ สำนึกและความตระหนักรู้ในตัวตน ซึ่ง

ประเด็นเหล่านี้จะชัดเจนขึ้นในส่วนต่อไป อย่างไรก็ตาม ในส่วนนี้ เมื่อพิจารณาจากเจตย์และระดับของสิ่งที่ต้องการอธิบายดังกล่าวแล้ว ผู้วิจัยได้ข้อสรุปว่าคำอธิบายของแบรทแมนยังคงตกอยู่ในปัญหาการอธิบายเป็นวงกลม เนื่องจากสิ่งที่น่าจะต้องได้รับคำอธิบายก่อนจริง ๆ คือความเป็นไปได้ของความตั้งใจกระทำการร่วมในระดับพื้นฐาน แต่คำอธิบายของแบรทแมนมีสมมติฐานล่วงหน้าอยู่แล้วว่าปัจเจกบุคคลสามารถกระทำการร่วมได้ตั้งแต่ต้น ดังนั้น จึงเท่ากับยังไม่อธิบายว่าความตั้งใจร่วมเป็นไปได้ได้อย่างไร

มากาเรต กิลเบอร์ต มีทัศนะที่แตกต่างจากจุดยืนเชิงลดทอนนิยมของแบรทแมน เธอเห็นว่าความตั้งใจกระทำการร่วมไม่สามารถถูกอธิบายด้วยความตั้งใจส่วนตัวของปัจเจกประกอบกับความสัมพันธ์เกาะเกี่ยวกันของเนื้อหาของความตั้งใจอย่างที่แบรทแมนเสนอได้ เนื่องจากสำหรับกิลเบอร์ต คำอธิบายปรากฏการณ์ความตั้งใจกระทำการร่วมใด ๆ ควรจะต้องสามารถอธิบายมิติเชิงปทัสสถาน อันได้แก่ สิทธิและพันธะที่ผูกพันปัจเจกแต่ละคนไว้เป็นกลุ่มก้อนเดียวกันหรือในฐานะ ‘พวกเรา’ ได้ แม้แต่ปรากฏการณ์ที่เล็กน้อยอย่างการที่คนสองคนเดินเล่นด้วยกันที่ดูผิวเผินแล้วจะไม่มีแง่มุมเชิงปทัสสถานเข้ามาเกี่ยวข้องก็ต้องถูกเข้าใจในลักษณะที่มีสิทธิและพันธะภายในกิจกรรมร่วมดังกล่าว จึงจะสามารถแยกความแตกต่างระหว่าง ‘เดินด้วยกัน’ กับแค่ ‘เดินขนานข้างกัน’ ได้ (Gilbert, 1990) กล่าวคือ ในการที่คนสองคนเดินเล่นด้วยกัน จะต้องมีความที่เรียกว่า สิทธิที่จะตำหนิ (entitlement to rebuke) เช่นหากฝ่ายหนึ่งเดินล้ำหน้ามากเกินไป อีกฝ่ายมีสิทธิท้วงติงได้ว่าเธอเดินเร็วเกินไปให้เดินช้า ๆ ลงหน่อย เป็นต้น ซึ่งสิทธิดังกล่าวสื่อนัยตามมาว่าแต่ละฝ่ายมีพันธะที่จะกระทำบางอย่างและไม่กระทำบางอย่างต่ออีกฝ่าย จึงจะถือเป็นการเดินเล่นด้วยกัน กิลเบอร์ตกล่าวว่า “เราสามารถคาดหวังได้ว่าในกรณีที่คนสองคนเดินด้วยกันนั้น พวกเขาจะตระหนักว่าทั้งคู่ต่างมีพันธะและสิทธิต่ออีกฝ่าย” (p. 3)

กิลเบอร์ตอธิบายว่าสิทธิและพันธะดังกล่าวไม่สามารถเกิดขึ้นแค่จากความตั้งใจส่วนตัวของปัจเจกบุคคลที่มีเป้าหมายร่วมกันได้ แต่เราต้องการสิ่งที่เธอเรียกว่า *องค์ประธานพหุพจน์* (plural subject) ซึ่งเป็นสิ่งที่ปัจเจกแต่ละคนต้องประกอบสร้างร่วมกันก่อนที่ความตั้งใจกระทำการร่วมใด ๆ จะเป็นไปได้ คำถามคือองค์ประธานพหุพจน์ถูกประกอบสร้างขึ้นได้อย่างไร ? กิลเบอร์ตอธิบายว่าปัจเจกบุคคลต้องแสดงความเต็มใจส่วนตัว (personal readiness or willingness) ที่จะผูกมัดร่วมกัน (jointly commit) ในการกระทำหรือบรรลุเป้าหมายบางอย่างในฐานะที่เป็นเรือนร่างเดียวกัน (as a single body)⁷ และสิ่งนี้คือความรู้ร่วมกันระหว่างเรา เธอกล่าวว่า :

บุคคล X, Y, และคนอื่น ๆ มีความตั้งใจร่วมกันที่จะทำ A เมื่อและต่อเมื่อ X, Y, และคนอื่น ๆ ผูกมัดร่วมกันในฐานะเรือนร่างเดียวที่จะทำ A (2009, p. 179)

นอกจากนี้เธอกว่าอีกที่หนึ่งว่า

⁷ ความคิดเรื่อง ‘เรือนร่างเดียว’ หรือ ‘องค์ประธานพหุพจน์’ ในที่นี้ กิลเบอร์ตไม่ได้ไปถึงสิ่งลึกลับในทางอภิปรัชญา หากแต่บ่งถึงความสัมพันธ์ของคนสองคนขึ้นไปที่ถูกผูกเข้าด้วยกันในเชิงปทัสสถาน ที่กระทำการ ‘ราวกับว่า’ หรือที่กิลเบอร์ตใช้คำว่า ‘emulate’ การเป็นคน ๆ เดียวในการกระทำบางอย่างในฐานะกลุ่ม

ฉันหมายความว่าแต่ละคนต้องเต็มใจโดยส่วนตัวจริง ๆ สำหรับสิ่งนี้ และแสดงความเต็มใจดังกล่าวออกมา. เมื่อทุกคนมีการแสดงออกที่เห็นพ้องต้องกันและเป็นความรู้ร่วมระหว่างสมาชิก การผูกมัดร่วมกันก็เกิดขึ้น (ibid., p.180)

เนื้อหาของข้อผูกมัดนี้ ดังที่กิลเบิร์ตกล่าวว่า 'สมาชิกต้องกระทำการในฐานะเรือร่นเดี่ยว' นั่นก็คือคำอธิบายเกี่ยวกับสิทธิ พันธะ และความรับผิดชอบที่ดำรงอยู่ในการกระทำร่วมหนึ่ง ๆ และนี่คือวิธี 'พวกเรา' ในฐานะองค์กรประธานพหุพจน์ถูกประกอบสร้างขึ้นมา ซึ่งทำให้เราพูดได้อย่างถูกต้องว่า 'พวกเราตั้งใจทำ X' และทำให้ปรากฏการณ์ความตั้งใจร่วมเป็นสิ่งที่เกินไปกว่าความตั้งใจส่วนตัวของแต่ละคนอย่างที่เราเคยนำเสนอ

อย่างไรก็ตาม แนวทางของกิลเบิร์ตก็ยังคงเผชิญปัญหาที่คล้ายกับแบรทแมน กล่าวคือ คำอธิบายแบบมุ่งเน้นองค์กรประธานที่เสนอว่าในการมีความตั้งใจร่วม บั๊จเจกต้อง 'ร่วมกันสร้าง' องค์กรประธานพหุพจน์ผ่านการผูกมัดร่วมกันถือเป็นปรากฏการณ์ความตั้งใจกระทำกร่วมโดยตัวมันเองอยู่แล้ว ดังนั้น แทนที่คำอธิบายจะชี้ให้เห็นว่ารากฐานแห่งความตั้งใจกระทำกร่วมคืออะไร และเป็นไปได้ อย่างไรก็ตาม ตั้งแต่ต้น แต่ตัวคำอธิบายกลับอาศัยมโนทัศน์เรื่องความตั้งใจร่วมมาเป็นคำอธิบายเสียเอง คำอธิบายจึงวกเป็นวงกลม เพราะสิ่งที่ต้องการอธิบายกลับไปปรากฏอยู่ในคำอธิบายเสียเอง แม้กิลเบิร์ตอาจตอบโต้ได้ว่าในการสร้างข้อผูกมัดร่วมกัน บั๊จเจกแต่ละคนต้องแสดงความเต็มใจโดยส่วนตัว ซึ่งเป็นกระบวนการที่มาก่อนการเกิดองค์กรประธานพหุพจน์ที่ทำให้เกิดสิทธิและพันธะที่ชัดเจนตามมา อย่างไรก็ตาม ในการแสดงความเต็มใจส่วนตัวที่จะผูกมัดนั้น บั๊จเจกบุคคลต้องสามารถคิดและกระทำการในฐานะสมาชิกของกลุ่มได้ก่อน ซึ่งแสดงให้เห็นว่าความเป็นกลุ่มมีอยู่ก่อนแล้วในทางใดทางหนึ่ง ดังที่กิลเบิร์ตกล่าวว่า:

แน่นอน ฉันได้ตั้งสมมติฐานถึงกลไกสำหรับการประกอบสร้างกลุ่มสังคม (ในฐานะองค์กรประธานพหุพจน์) และกลไกดังกล่าวจะทำงานได้ต่อเมื่อทุกคนที่เกี่ยวข้องมีความเข้าใจในกรอบมโนทัศน์ (conceptual scheme) ในเรื่ององค์กรประธานพหุพจน์อยู่ก่อนแล้ว เมื่อพิจารณาจากจุดที่ว่าทุกคนมีกรอบมโนทัศน์นี้ วิธีการพื้นฐานในการทำให้ความเป็นองค์กรประธานพหุพจน์เกิดขึ้นก็อยู่ในมือพวกเขาแล้ว (1989, 416)

ในแง่นี้ แนวทางดังกล่าวจึงยังไม่ได้อธิบายว่าการมีกรอบมโนทัศน์องค์กรประธานพหุพจน์อันเป็นเงื่อนไขที่ทำให้บั๊จเจกบุคคลคิดและกระทำการในฐานะพวกเรานั้นเป็นไปได้อย่างไรตั้งแต่ต้น

ผู้วิจัยเห็นว่าสาเหตุที่ทั้งสองแนวทางข้างต้นต่างเผชิญปัญหาที่คล้ายคลึงกันนั้นเนื่องมาจากทั้งคู่ตั้งต้นการวิเคราะห์ปรากฏการณ์ความตั้งใจกระทำกร่วมจากจุดยืนของบั๊จเจกบุคคลที่มีความสามารถในการคิดไตร่ตรอง (reflective person) และสามารถคิด ตั้งใจ หรือกระทำการในฐานะพวกเราได้อยู่ก่อนแล้วตั้งแต่ต้น ดังนั้น อย่างดีที่สุดคำอธิบายที่ได้จึงเป็นเพียงการอธิบายปรากฏการณ์ในระดับบนที่ค่อนข้างเห็นได้ชัดเจนในชีวิตทางสังคม เช่นการเจรจาต่อรองถึงแผนการในการกระทำเพื่อบรรลุเป้าหมายร่วมกัน หรือความเข้าใจเกี่ยวกับสิทธิ พันธะ และความรับผิดชอบในการกระทำร่วม โดยที่ยังไม่ได้สืบค้นให้ลึกลงไปถึงรากฐานในเชิงจิตวิทยาและภาววิทยาว่าบั๊จเจกบุคคลสามารถคิดไตร่ตรองและ

กระทำการในฐานะกลุ่มได้อย่างไรตั้งแต่ต้น คำถามสำคัญของบทความนี้จึงยังคงมีอยู่ว่า ความตั้งใจ
กระทำการร่วมเป็นไปได้อย่างไร ส่วนต่อไป ผู้วิจัยจะพิจารณาทัศนะของจอห์น เซิร์ล ในเรื่องความตั้งใจ
กระทำการร่วม ซึ่งอาจสามารถหลีกเลี่ยงปัญหาดังกล่าวได้

รากฐานแห่งความตั้งใจกระทำการร่วม: ความรู้สึกถึงความเป็นพวกเรา (sense of us)

จอห์น เซิร์ล มีทัศนะแบบมุ่งเน้นรูปแบบทางจิต กล่าวคือ ความตั้งใจกระทำการร่วมเป็น
ปรากฏการณ์ที่พื้นฐานในทางชีววิทยา (biologically primitive phenomenon) ที่แตกต่าง (distinct) และ
ไม่สามารถลดทอนลงไปสู่ผลรวมของการกระทำของปัจเจกประกอบกับการมีความรู้ร่วมได้ อีกทั้งความ
พยายามใด ๆ ก็ตามในการลดทอน ‘ความตั้งใจของพวกเรา’ ไปสู่ ‘ความตั้งใจของฉัน’ ล้วนไม่เพียงพอ
และย่อมเผชิญตัวอย่างแย่งได้เสมอ (1995, p.24; 2010, pp. 47-48) เขากล่าวว่า:

องค์ประกอบสำคัญของสภาวะจิตเกาะเกี่ยวร่วมคือความรู้สึกถึงการกระทำ (ต้องการ, เชื่อ ฯลฯ)
บางอย่างด้วยกัน และสภาวะจิตเกาะเกี่ยวของปัจเจกที่แต่ละคนมีเป็นสิ่งที่ได้รับมาจากสภาวะ
จิตเกาะเกี่ยวร่วมที่พวกเขาแบ่งปันร่วมกัน (1995, pp. 24-25)

ตัวอย่างเช่น เวลาที่เรามีส่วนร่วมในการกระทำลักษณะกลุ่ม เช่น การเล่นฟุตบอล ปัจเจกบุคคลอาจมี
ความตั้งใจโดยส่วนตัวว่าจะต้องหาโอกาสยิงประตูให้ได้ (โดยเฉพาะอย่างยิ่ง หากเขาเป็นกองหน้า)
กระนั้น ความตั้งใจโดยส่วนตัวของเขาคือสิ่งที่ได้รับมา (derived) จากความตั้งใจของพวกเราในฐานะ
กลุ่มที่มีอยู่ก่อนแล้วและไม่สามารถลดทอนไปสู่ความตั้งใจส่วนตัวของแต่ละคนได้

คำถามที่ตามมาคือ สภาวะจิตเกาะเกี่ยวหรือความตั้งใจกระทำการร่วมในฐานะปรากฏการณ์ที่
พื้นฐานและไม่สามารถลดทอนได้นั้นหมายความว่าอย่างไร เพื่อตอบคำถามนี้ เซิร์ลวิเคราะห์ถึงแนวโน้มน
และแรงจูงใจที่นักปรัชญาท่อนหน้าเขามักหลีกเลี่ยงที่จะยอมรับว่าความตั้งใจกระทำการร่วม เป็นสิ่งที่ไม่
สามารถลดทอนได้ (ibid.) โดยเหตุผลหลักคือการหลีกเลี่ยงที่จะยอมรับในเรื่อง ‘จิตลึกลับ’ (mysterious
mind) ที่ล่องลอยอยู่เหนือปัจเจก เพราะเป็นสิ่งที่ไม่สอดคล้องกับข้อเท็จจริงพื้นฐานของโลกที่ว่า “สภาวะ
จิตเกาะเกี่ยวมีอยู่แค่ในสมองของปัจเจกเท่านั้น” (2010, 46) และด้วยเหตุผลดังกล่าว “จึงดูเหมือนจะ
ผลักดันให้เราต้องอธิบายลดทอนสภาวะจิตเกาะเกี่ยวร่วมไปสู่สภาวะจิตเกาะเกี่ยวของปัจเจกบุคคล โดย
สรุป ดูเหมือนว่าเราจะเหลือทางเลือกแค่สองทาง ได้แก่ ลดทอนนิยม และจิตร่วมที่ล่องลอยอยู่เหนือ
ปัจเจกบุคคล (1995, 25)

อย่างไรก็ตาม เซิร์ลถกเถียงว่าในการอธิบายสภาวะจิตเกาะเกี่ยวร่วมของปัจเจกนั้น เราไม่ได้มี
แค่สองทางเลือกข้างต้น เขาได้เสนอทางเลือกที่สาม กล่าวคือแม้เซิร์ลจะยอมรับอย่างหนักแน่นว่า จิต
ลึกลับ “อย่างดีที่สุดก็เป็นความคิดที่ลึกลับ อย่างแย่ที่สุดก็เป็นความคิดที่ไม่สอดคล้อง (inconsistent) ทาง
ตรรกะ” (1990, 93) ประกอบกับการที่เขายึดมั่นในฐานคติแบบปัจเจกนิยมเชิงภววิทยา (ontological
individualism) ที่ถือว่าสภาวะจิตเกาะเกี่ยวใด ๆ ก็ตามต้องเป็นสภาวะภายในปัจเจกและต้องเป็นของ

ปัจเจกเท่านั้น (Zahavi, 2, 2015)⁸ กระนั้น เราไม่จำเป็นต้องลดทอนความตั้งใจของพวกเขาไปสู่ความตั้งใจของฉัน เซิร์ลเสนอว่าเราสามารถมีรูปแบบของความตั้งใจแบบเรา (we-intention) ในหัวของปัจเจกบุคคลแต่ละคนเวลากระทำการร่วมกับผู้อื่น เช่นเวลาที่ฉันและเธอล้างจานด้วยกัน ความตั้งใจของฉันและเธออยู่ในรูปของ ‘พวกเราล้างจานด้วยกัน’ ในแง่นี้ แนวทางของเซิร์ลจึงถูกพิจารณาได้ว่าเป็นแนวทางแบบมุ่งเน้นรูปแบบทางจิต เพราะความร่วมมือกันไม่ได้ตั้งอยู่ที่เนื้อหาที่สัมพันธ์เกาะเกี่ยวกันผ่านการไตร่ตรองและต่อรองถึงแผนการ (แบบแบรทแมน) หรืออยู่ที่การประกอบสร้างองค์ประธานพหุพจน์ผ่านการผูกมัดร่วมกัน (แบบกิลเบิร์ต) แต่ความตั้งใจร่วมเป็นสถานะที่เป็นไปได้อยู่แล้วภายในโครงสร้างของสถานะจิตเกาะเกี่ยวของปัจเจกเอง (ผู้วิจัยจะขยายความต่อด้านล่าง)

ในประเด็นนี้ เซิร์ลได้ตั้งคำถามระดับรากฐานที่สุดเกี่ยวกับปรากฏการณ์ความตั้งใจกระทำการร่วม ได้แก่ “เราเป็นสิ่งประเภทใดที่ทำให้เรามีความสามารถในการก่อรูปความตั้งใจชนิดดังกล่าวได้” และแน่นอน “ทำที่สุดแล้ว คำตอบต้องเป็นในเชิงชีววิทยา” (1990, 103) อย่างไรก็ตาม เพื่อที่จะสืบสอบประเด็นดังกล่าวในฐานะนักปรัชญา เขาได้ตีกรอบคำถามในเชิงมโนทัศน์ว่าอะไรคือความสามารถหรือปรากฏการณ์ฉากหลัง (Background capacities and phenomena)⁹ ที่เป็นเงื่อนไขหรือสมมติฐานที่ต้องมีอยู่ก่อน (presupposition) เพื่อให้ความสามารถของปัจเจกในการมีความตั้งใจกระทำการร่วมเป็นไปได้ เขากล่าวว่า:

สำหรับข้าพเจ้า ดูเหมือนว่าความสามารถในการกระทำลักษณะกลุ่ม (หรือพวกเรา) จำเป็นต้องการบางสิ่งที่คล้าย ๆ กับสถานะก่อนที่จะมีความมุ่งหมาย (preintentional) แต่เป็นความรู้สึกถึง “คนอื่น” ในฐานะผู้กระทำการเหมือนกับฉันในกิจกรรมการร่วมมือกัน... ดูเหมือนว่าสถานะจิตเกาะเกี่ยวร่วมต้องมีสมมติฐานล่วงหน้าของความรู้สึกถึงชุมชนในบางระดับก่อนที่มันจะเป็นไปได้... มันมีความตระหนักรู้ถึงชุมชนอันเป็นเงื่อนไขของสถานะจิตเกาะเกี่ยวร่วมนั้น (ibid)

นอกจากนี้ เซิร์ลกล่าวว่า

สิ่งที่คุณต้องรับไว้อยู่แล้วคือการที่คนอื่นเป็นผู้กระทำการเหมือนกับคุณ และพวกเขามีความตระหนักรู้ที่คล้ายกันกับคุณว่าคุณคือผู้กระทำการเหมือนกับพวกเขา และความตระหนักรู้

⁸ เราจะเห็นความยึดมั่นในฐานะคติแบบปัจเจกนิยมเชิงภววิทยาของเซิร์ลได้อย่างชัดเจนที่สุดในบทความเรื่อง Collective Intention and Action (Searle, 1990) ไปจนถึงหนังสือเล่มสำคัญที่วางรากฐานทางภววิทยาสังคมของเขาสองเล่ม ได้แก่ The Construction of Social Reality (1995) และ Making The Social World (2010)

⁹ มโนทัศน์เรื่องฉากหลังเป็นฐานคิดสำคัญทางปรัชญาจิตของเซิร์ลเอง ปรากฏครั้งแรกในงานเขียนเรื่อง Intentionality (1989) โดยเขานิยามว่ามันคือ “ชุดของความสามารถทางจิตที่ไม่เกี่ยวข้องกับภาพแทนใด ๆ (nonrepresentational) ซึ่งเป็นพื้นฐานและเป็นสิ่งที่ทำให้ทุก ๆ (สถานะจิตเกาะเกี่ยวที่มี) ภาพแทนเป็นไปได้ (1989, 143) ผู้วิจัยเข้าใจว่าหมายถึงสถานะเชิงประสบการณ์ใด ๆ ก่อนที่จะมีการตระหนักรู้หรือความสำนึกที่ชัดเจนอย่างความเชื่อ, ความต้องการ, ความตั้งใจ อย่างไรก็ตาม ไมเคิล ชมิทซ์ (Schmitz, 2013) ได้ปรับแก้ว่าเป็นการเหมาะสมกว่าที่จะเข้าใจมโนทัศน์ฉากหลังว่าเป็นสถานะจิตเกาะเกี่ยวที่มีภาพแทน (intentional, representational) ในแบบก่อนมโนทัศน์ (nonconceptual) กระนั้น ผู้วิจัยไม่สามารถลงไปได้โดยละเอียด เนื่องจากอยู่นอกขอบเขตของบทความ

ดังกล่าวนี้เองที่ได้หลอมรวมกันจนเกิดความรู้สึกถึงความเป็นพวกเราในฐานะผู้กระทำการร่วมกัน (collective agent) (ibid., 104)

หากกล่าวให้ชัดขึ้น สำหรับเซิร์ล ฉากหลังเปรียบเสมือนแนวโน้มนิยม ธรรมชาติภายใน หรือความสามารถดั้งเดิมของปัจเจกบุคคลที่ถูกกำหนดจากเงื่อนไขทางชีววิทยาก่อนที่จะมีภาษา การสนทนา และวิถีปฏิบัติใด ๆ ดังเราจะเห็นได้จากการที่เซิร์ลโยกย้ายการอธิบายความเป็นไปได้ของความตั้งใจร่วมไปยังระดับของสภาวะจิตก่อนที่จะมีการคิดไตร่ตรอง ความมุ่งหมาย และความตั้งใจที่ชัดเจน และสำหรับเซิร์ลสิ่งนี้เองคือรากฐานที่อธิบายความเป็นไปได้ถึงความตระหนักรู้ของปัจเจกเกี่ยวกับการกระทำร่วมในฐานะพวกเราได้ตั้งแต่ต้น ซึ่งสามารถหลีกเลี่ยงปัญหาการให้คำอธิบายเป็นวงกลมดังที่สองแนวทางก่อนหน้าเผชิญได้

กระนั้นก็ตาม คำอธิบายของเซิร์ลอาจเผชิญข้อคัดค้านได้ว่ายังไม่สามารถหลีกเลี่ยงปัญหาเรื่องการให้คำอธิบายเป็นวงกลมได้ แต่ยังคงตกอยู่ในวงจรเดียวกันกับสองคำอธิบายที่ได้มีการพิจารณามาแล้วก่อนหน้านี้ เนื่องจากท้ายที่สุดแล้วยังคงต้องอาศัยสมมติฐานของการมีบางสิ่งบางอย่างร่วมกันก่อนอยู่ดี นั่นคือ “ความรู้สึกถึงความเป็นพวกเรา” อย่างไรก็ตาม ผู้วิจัยเห็นว่าคำอธิบายของเซิร์ลไม่ถือว่าตกอยู่ในปัญหาการให้คำอธิบายเป็นวงกลมแบบเดียวกันกับของแบรทแมนและกิลเบอร์ต เนื่องจากเซิร์ลไม่ได้ถือว่าปัจเจกบุคคลมีความเข้าใจเรื่อง ‘พวกเรา’ อยู่แล้วในแบบที่มีการไตร่ตรองและมีเจตนาที่ชัดเจน (reflective and intentional) อันเป็นสิ่งที่ต้องถูกอธิบาย แต่เขากำลังเสนอ ‘เงื่อนไขความเป็นไปได้’ ทางชีววิทยาและปรากฏการณ์วิทยาที่ทำให้ความรู้สึกถึงความเป็นพวกเราเป็นไปได้อย่างตั้งแต่ต้น ซึ่งเริ่มเกิดขึ้นในระดับประสบการณ์ก่อนการไตร่ตรอง ดังจะเห็นที่เขาใช้คำว่า “pre-intentional” ดังนั้น ‘พวกเรา’ จึงไม่ใช่เนื้อหาหรือวัตถุแห่งความตั้งใจ (intentional content or object) ที่ถูกสันนิษฐานไว้ก่อนแล้วดังที่ปรากฏในคำอธิบายของแบรทแมนและกิลเบอร์ต แต่เป็นรากฐานของสภาวะเชิงประสบการณ์ที่รองรับความสามารถในการมีความตั้งใจกระทำร่วมของปัจเจกบุคคล¹⁰ ในแง่นี้ คำอธิบายของเซิร์ลจึงเป็นการขยายฐานคิดในเชิงภววิทยาเกี่ยวกับปรากฏการณ์ความตั้งใจกระทำร่วม ซึ่งเป็นสิ่งที่ขาดไปในการอธิบายของแบรทแมนและกิลเบอร์ต

มโนทัศน์เรื่องฉากหลังของเซิร์ลเป็นประเด็นที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับสิ่งที่บทความชิ้นนี้กำลังตามหา โดยหัวใจสำคัญอยู่ที่ ‘ความรู้สึกถึงความเป็นพวกเรา’¹¹ ที่เซิร์ลได้ชี้เอาไว้ ซึ่งช่วยฉายให้เห็นร่องรอยของรากฐานที่รองรับปรากฏการณ์ความตั้งใจกระทำร่วมในรูปแบบต่าง ๆ กระนั้นก็ตาม เขาได้

¹⁰ ผู้วิจัยขอขอบคุณผู้วิจารณ์ท่านหนึ่งที่แนะนำให้ผู้วิจัยสร้างความกระจ่างให้ชัดเจนมากขึ้นในประเด็นที่ว่าคำอธิบายของเซิร์ลสามารถหลีกเลี่ยงปัญหาการให้คำอธิบายเป็นวงกลมได้อย่างไร

¹¹ ความรู้สึกถึงความเป็นพวกเราที่เซิร์ลเสนอได้เป็นแรงบันดาลใจให้นักวิชาการจากหลายสาขาวิชาที่สนใจศึกษาปรากฏการณ์ความตั้งใจกระทำร่วมและความเป็นสังคม (sociality) มุ่งสืบค้นประเด็นนี้ต่อไป ไม่ว่าจะเป็นอั่งอิงหรือโต้ตอกลับมากที่เซิร์ลโดยตรงหรือไม่ก็ตาม เช่นนักปรัชญาสายปรากฏการณ์วิทยาอย่าง ดาน ซาฮาวิ (Zahavi, 2015, 2018), เบอฮาร์ด ชมิต (Schmid, 2014), แคทยา โครเนอ (Crone, 2018, 2020) หรือนักจิตวิทยาพัฒนาการอย่าง อันเนส รากอชชี และ ไมเคิล โทมาเซลโล (Rackoczy & Tomasello, 2007)

กล่าวถึงสิ่งนี้ไว้ในลักษณะที่ค่อนข้างคลุมเครือและไม่อธิบายขยายความเพิ่มเติมอย่างเพียงพอ ผู้วิจัยเห็นว่าสภาวะเชิงประสบการณ์ดังกล่าวดังกล่าวเป็นรากฐานสำคัญของความตั้งใจร่วมซึ่งสมควรได้รับการอธิบายขยายความเพิ่มเติม โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในประเด็นเรื่องธรรมชาติของความตระหนักรู้ในตัวตนและคนอื่นว่ามันนำไปสู่ความรู้สึกถึงความเป็นพวกเราในฐานะผู้กระทำกร่วมได้อย่างไร นอกจากนี้ แม้ความรู้สึกถึงความเป็นพวกเราจะมีรากฐานเชิงชีววิทยาอย่างที่เชิร์ลยืนยัน แต่ผู้วิจัยเห็นต่างจากเชิร์ลตรงที่เขามองว่ามันคือสภาวะดั้งเดิมที่ถูกกำหนดจาก ‘ภายใน’ สภาวะจิตเกาะเกี่ยวของปัจเจกบุคคลเอง ผู้วิจัยเห็นว่าเรายังสามารถวิเคราะห์เงื่อนไขความเป็นไปได้ของความรู้สึกถึงความเป็นพวกเราต่อไปได้โดยอาศัยงานของมัตต์เรื่องปฏิสัมพันธ์ทางสังคมผ่านการสื่อสารที่อธิบายความเป็นไปได้ของสำนึกถึงตัวตนและคนอื่นตั้งแต่ต้นก่อนที่สำนึกความเป็นพวกเราจะเกิดขึ้น ข้อยืนยันหลักของบทความในประเด็นนี้ก็คือ ความรู้สึกถึงความเป็นพวกเราไม่ใช่สิ่งที่เกิดขึ้นมาลอย ๆ หรือมีอยู่แล้วอย่างสมบูรณ์ตั้งแต่ต้น แต่ถูกพัฒนาขึ้นภายในสถานการณ์หรือสภาวะแวดล้อมที่มีความหมายบางอย่างต่อผู้กระทำกร และจะเป็นไปไม่ได้หากปราศจากปฏิสัมพันธ์ทางสังคมบางลักษณะที่กระตุ้นให้เกิดประสบการณ์ดังกล่าวขึ้น (ดังใจได้อธิบายต่อไป)

อย่างไรก็ตาม ก่อนที่จะก้าวไปสู่การวิเคราะห์จุดยืนทางจิตวิทยาสังคมของมัตต์นั้น ผู้วิจัยต้องการชี้ให้เห็นถึงปัญหาและข้อจำกัดภายในคำอธิบายของเชิร์ลเอง ซึ่งเป็นเหตุผลหลักที่ทำให้เขาไม่สามารถอธิบายขยายความความรู้สึกถึงความเป็นพวกเราไปได้ไกลกว่าเพียงอ้างอิงกลับมาที่สภาวะภายในของปัจเจก นั่นคือ การมีจุดยืนแบบภายในนิยม และปัจเจกนิยมเชิงภววิทยาที่เข้มงวดซึ่งท้ายที่สุดได้กลายมาเป็นอุปสรรคสำคัญที่ทำให้เชิร์ลไม่สามารถอธิบายปรากฏการณ์ความตั้งใจร่วมที่แท้จริงได้อย่างที่ควรจะเป็น

ฐานคติแบบภายในนิยมและปัจเจกนิยมเชิงภววิทยาของเชิร์ล

ในส่วนนี้ ผู้วิจัยต้องการถกเถียงว่าปัญหาใหญ่ในแนวทางการอธิบายแบบเชิร์ลคือขาดการกล่าวถึงองค์ประกอบที่เป็นหัวใจสำคัญของความเป็นกลุ่ม (หรือความเป็นพวกเรา) ได้ นั่นคือ *ความสัมพันธ์* หรือสิ่งที่ซาลิเช (Salice, 2020) เรียกว่า *การประกอบสร้างร่วมกัน* (co-constitution) ทำให้ไม่อาจอธิบายลักษณะที่เป็นพหุภาพแห่งผู้กระทำกร (plurality of agent) ของความเป็นพวกเราได้ ซึ่งความเป็นพหุภาพถือเป็นเงื่อนไขจำเป็นอันหนึ่ง (Knudsen, 2021)¹² ในการยืนยันว่าการกระทำใด ๆ เกิดขึ้นในลักษณะกลุ่ม เนื่องจากเมื่อพิจารณาความหมายของความเป็นพวกเราทั้งในเชิงอรรถศาสตร์และในเชิงปฏิบัติ อย่างน้อยมันต้องบ่งถึงตัวฉันและคนอื่น ๆ ที่ไม่ใช่ฉันในบริบทอย่างใดอย่างหนึ่ง (Crone, 2018, p. 82) ดังนั้น โดยปกติ การพูด คิด หรือรู้สึกถึงพวกเราโดยปราศจากการอ้างถึงคนอื่นจึงไม่มีความหมาย นอกจากนี้ การขาดมิติเชิงการประกอบสร้างร่วมกันนั้นสื่อให้นัยว่าแม้ปัจเจกบุคคลดำรง

¹² อีกสองเงื่อนไขที่มีการให้ไว้ได้แก่ เงื่อนไขของการหลอมรวม (The coalescence condition) ที่ว่าการกระทำร่วมใด ๆ ต้องการการที่ปัจเจกมากกว่าสองคนก่อรูปความเป็นกลุ่มร่วมกัน และ เงื่อนไขของความตระหนักรู้ (The awareness condition) ที่ว่าผู้กระทำกรที่เกี่ยวข้องต้องตระหนักรู้ถึงสิ่งที่ตนกำลังกระทำ

อยู่คนเดียวก็สามารถเกิดความตั้งใจร่วมได้โดยไม่ต้องอิงอาศัยการมีอยู่และความสัมพันธ์ร่วมกับคนอื่น ซึ่งเป็นสถานการณ์ที่ประหลาด อย่างไรก็ตาม ในกรอบการอธิบายของเซิร์ล ฉากทัศน์ดังกล่าวสามารถเกิดขึ้นได้เสมอ และไม่มีอะไรเป็นหลักประกันที่จะทำให้เราระบุบ่งบอกได้ว่าปรากฏการณ์ความตั้งใจร่วมได้เกิดขึ้นจริง

อย่างที่ผู้วิจัยกล่าวไปบ้างแล้วในส่วนก่อน เหตุผลที่ทำให้เซิร์ลอธิบายความตั้งใจระทำการร่วมอย่างแยกขาดจากความสัมพันธ์กับคนอื่นมาจากการเข้าใจสภาวะจิตเกาะเกี่ยวในกรอบคิดแบบภายในนิยมและปัจเจกนิยมเชิงภววิทยา เนื่องจากเซิร์ลถือว่าความตั้งใจแบบเรา (we-intention) สามารถเกิดขึ้นในหัวของปัจเจกบุคคลแต่ละคนได้โดยที่ผู้ร่วมระทำการไม่จำเป็นต้องดำรงอยู่จริง เขากล่าวว่า

ฉันสามารถมีสภาวะจิตเกาะเกี่ยวทุก ๆ รูปแบบที่ฉันมีได้แม้ว่าฉันจะผิดพลาดโดยสิ้นเชิง แม้ว่าการมีอยู่และการร่วมมือกับผู้อื่นเป็นเพียงมายา แม้ว่าจะประสพหายนะ แม้ว่าจะเป็นสมมติที่อยู่ในอ่าง สภาวะจิตเกาะเกี่ยวร่วมในหัวของฉันก็ยังสามารถอ้างอิงไปยังสมาชิกคนอื่น ๆ ของกลุ่มได้โดยเป็นอิสระจากคำถามที่ว่าสมาชิกเหล่านั้นอยู่จริงหรือไม่ (1990, p. 97)

เมื่อกล่าวให้ถึงที่สุดแล้ว แนวคำอธิบายของเซิร์ลไม่สามารถทำให้เรากำหนดลงไปได้ว่าความตั้งใจระทำการร่วมที่เป็นของกลุ่มคืออะไร และเป็นไปได้อย่างไร เนื่องจากข้อจำกัดดังที่ได้กล่าวมาทำให้เซิร์ลไม่สามารถอธิบายในสิ่งที่ ‘เกินไปกว่า’ ความตั้งใจของปัจเจกได้ แต่เป็นเพียงความตั้งใจชนิดพิเศษที่เกิดขึ้นในหัวของปัจเจก (special kind of individual intention) ในรูปของ “เราตั้งใจ X” เท่านั้น โดยไม่จำเป็นต้องสัมพันธ์กับคนอื่นจริง ๆ

อันที่จริงแล้ว แม้เป็นไปได้ว่าจะเกิดสถานการณ์ที่เราประสพหายนะหรือเข้าใจผิดไปเองว่ากำลังระทำการในฐานะพวกเราอย่างที่เซิร์ลกล่าวอ้างจริง แต่เราไม่มีความจำเป็นต้องผลักดันความเป็นไปได้ดังกล่าวไปในทางที่สุดชั่วอย่างที่เราได้กระทำ ซึ่งสุ่มเสี่ยงต่อการกลายเป็นโซลิปซิสซึม (Solipsism)¹³ ในที่สุด ผู้วิจัยเห็นว่าคุณลักษณะของคำอธิบายเรื่องความตั้งใจระทำการร่วมที่ดีควรจะต้องสามารถอธิบายความสัมพันธ์ระหว่างคนสองคนขึ้นไปที่เกิดขึ้นจริงได้ และมีองค์ประกอบของ *การประกอบสร้างร่วมกันอยู่จริง* ซึ่งเป็นโครงสร้างพื้นฐานที่ความรู้สึกถึงความเป็นพวกเราได้พัฒนาและงอกเงยขึ้นอันจะเป็นรากฐานที่ทำให้ความตั้งใจระทำการร่วมเป็นไปได้ มิติเชิงการประกอบสร้างร่วมกันนี้เองเป็นสิ่งที่บทความชิ้นนี้จะวิเคราะห์ออกมาในส่วนต่อไปผ่านแนวคิดของจอร์จ เฮอเบิร์ต มีด

ก่อนจะเข้าสู่ส่วนต่อไป ผู้วิจัยขอทบทวนปัญหาของแนวทางทั้งสามที่เราได้พิจารณากันมาจนถึงตอนนี้เล็กน้อย ซึ่งจะช่วยให้เห็นถึงเงื่อนไขบางประการที่คำอธิบายเรื่องความตั้งใจระทำการร่วมใด ๆ จำเป็นต้องมีเพื่อหลีกเลี่ยงปัญหาที่แนวทางทั้งสามกำลังเผชิญอยู่ดังต่อไปนี้ กล่าวคือ เมื่อเราพิจารณาแนวทางการอธิบายของแบรทแมนและกิลเบิร์ต จะเห็นว่าแม้คำอธิบายทั้งคู่จะมีการกล่าวถึงมิติเชิงความสัมพันธ์และการประกอบสร้างร่วมกันในการมีความตั้งใจระทำการร่วมในฐานะกลุ่ม แต่ดังที่ได้

¹³ เป็นทัศนะที่ถือว่ามีความตั้งใจหรือประสบการณ์ของตนเองเท่านั้นที่สามารถรับรู้ได้แน่นอน ส่วนการมีอยู่ของโลกภายนอกหรือจิตอื่น ๆ อาจเป็นเพียงสิ่งที่ไม่สามารถพิสูจน์ได้หรือไม่อยู่จริงเลย

แสดงให้เห็นมาแล้วว่าคำอธิบายของทั้งคู่ตั้งต้นการวิเคราะห์จากจุดยืนของปัจเจกบุคคลผู้มีความสามารถในการกระทำกรในฐานะกลุ่มอยู่ก่อนแล้ว ดังนั้น จึงมีสมมติฐานล่วงหน้าในสิ่งที่สมควรต้องได้รับการอธิบายเอาไว้ก่อนตั้งแต่ต้น ในขณะที่แม้คำอธิบายของเชิร์ลสามารถหลีกเลี่ยงปัญหาดังกล่าวได้ แต่ด้วยข้อจำกัดจากจุดยืนภายในนิยมเองทำให้คำอธิบายไม่สามารถกล่าวถึงหัวใจสำคัญของความตั้งใจกระทำกรร่วมได้ นั่นคือ ความสัมพันธ์ และการประกอบสร้างร่วมกัน จึงยังไม่สามารถแสดงให้เห็นได้ว่าความตั้งใจกระทำกรร่วมกันที่แท้จริงกับการที่ปัจเจกแค่รู้สึกว่าการกระทำกรร่วมกันแตกต่างกันอย่างไร ในแง่นี้ เมื่อพิจารณาจากปัญหาของทั้งสามแนวทางดังกล่าว เราจะได้เงื่อนไขที่กำหนดลักษณะซึ่งคำอธิบายเรื่องความตั้งใจกระทำกรร่วมใด ๆ ต้องมี ดังนี้

- (1.) ต้องไม่มีสมมติฐานล่วงหน้าเกี่ยวกับความตั้งใจกระทำกรร่วมอยู่ก่อน กล่าวอีกนัยคือ ต้องไม่ตั้งต้นการวิเคราะห์จากจุดยืนที่ปัจเจกบุคคลสามารถตั้งใจกระทำกรร่วมในฐานะกลุ่ม (หรือพวกเรา) ได้อยู่แล้ว
- (2.) ต้องอธิบายมิติเชิงความสัมพันธ์หรือการประกอบสร้างร่วมกันได้ว่ามันก่อเกิดเป็นสำนึกถึงพวกเราในฐานะผู้กระทำกรร่วมกันได้อย่างไรตั้งแต่ต้น โดยไม่มีสมมติฐานว่าเป็นเพียงสิ่งที่ถูกกำหนดจากภายในปัจเจก

ตัวตน และปฏิสัมพันธ์ทางสังคมในทัศนะของจอร์จ เฮอเบิร์ต มีด

ความพยายามหลักอันหนึ่งของมีดคือการอธิบายว่า ‘ตัวตน’ ของมนุษย์เป็นไปได้อย่างไรสำหรับมีด ตัวตนไม่ใช่สิ่งที่มีอยู่แต่แรกเริ่ม แต่ “มันเป็นบางสิ่งซึ่งมีพัฒนาการ มันไม่ได้มีอยู่แต่กำเนิด แต่เกิดขึ้นในกระบวนการแห่งประสบการณ์และกิจกรรมทางสังคม กล่าวคือ มันเป็นสิ่งที่ถูกพัฒนาขึ้นในตัวของปัจเจกอันเป็นผลมาจากความสัมพันธ์ที่เขามีต่อกระบวนการทางสังคมโดยรวมและปัจเจกคนอื่น ๆ ภายในกระบวนการนั้น” (1934, p. 135) ตัวตนในที่นี้หมายถึงความสำนึกหรือความตระหนักได้ว่าฉันคือฉัน (self-consciousness) โดยคุณลักษณะสำคัญของตัวตนได้แก่การที่มัน “สะท้อนย้อนกลับมาที่ตัวเอง (reflexive) และนี่บ่งชี้ว่ามันเป็นทั้งองค์ประธานและวัตถุต่อตัวมันเอง” (ibid., 136) นี่คือลักษณะแรกเริ่มของตัวตนของปัจเจกที่เมื่อผ่านเวลาผ่านไปจะค่อย ๆ พัฒนาไปสู่ความเป็นปัจเจกบุคคลที่สามารถคิดไตร่ตรอง รับผิดชอบ ให้เหตุผลหรือถามหาเหตุผล (Sellars, 1956) มีความสามารถทางจิตที่มุ่งหมายไปยังสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่แน่นอน (determinate content) และสามารถมีส่วนร่วมในวิถีปฏิบัติทางสังคมที่มีลักษณะเชิงปทัสฐานได้ (Brandom, 1994, 2009)

มีดแยกแยะประสบการณ์แห่งตัวตนออกจากประสบการณ์เชิงผัสสะหรือทางร่างกายอย่างการเดิน ความหิว ความรู้สึกเจ็บ เป็นต้น ประสบการณ์หลังเป็นเพียงแต่สิ่งที่เกิดขึ้นกับสิ่งมีชีวิตที่มีอวัยวะรับผัสสะในการรับรู้สิ่งแวดล้อมและร่างกายโดยยังไม่มีการจัดระเบียบประสบการณ์เหล่านั้นไปสู่ความสำนึกถึงตัวตน เมื่อปัจเจกพัฒนาตัวตนขึ้น เขาหรือเธอจะมีความสามารถในการรับรู้ถึงตนเอง (sense of self) ในบางระดับและบางลักษณะเฉพาะเช่นเดียวกับที่รับรู้วัตถุ หรือคนอื่น ๆ รอบตัว ซึ่งเป็นที่มาให้เขาสามารถ

ประเมิน กำกับ และควบคุมพฤติกรรมตนเองได้ คำถามที่ตามมาคือ “ปัจเจกบุคคลสามารถก้าวออกมาจากตัวเอง (ในทางประสบการณ์) ในแบบที่กลายเป็นวัตถุ (ที่ถูกรับรู้)”¹⁴ ต่อตัวเขาเองได้อย่างไร” (Mead, 1934, p. 138) สำหรับมีด คำตอบอยู่ที่กลไกและกระบวนการที่อยู่ภายในปฏิสัมพันธ์ทางสังคมที่ซึ่งปัจเจกมีการสื่อสารโต้ตอบระหว่างกัน มีดเรียกกลไกพื้นฐานที่ขับเคลื่อนการกระทำทางสังคมว่า ‘การสนทนาด้วยอากัปกริยา’ (conversation of gesture) (Mead, 1922) อันหมายถึงการแสดงพฤติกรรมหรือท่าทางบางอย่างของสิ่งมีชีวิตตัวหนึ่งไม่ว่าจะเป็นอากัปกริยาทางร่างกาย สีหน้าท่าทาง การเปล่งเสียงซึ่งไปกระตุ้นการตอบสนองของสิ่งมีชีวิตตัวอื่น ซึ่งเอื้อให้ตัวอื่น ๆ สามารถปรับพฤติกรรมหรือท่าทางของตนต่ออากัปกริยาของตนต่อตัวแรกได้อย่างเหมาะสมสอดคล้องกับสถานการณ์

มีดแบ่งอากัปกริยาเป็นสองชั้นในเชิงพัฒนาการและวิวัฒนาการ¹⁵ ได้แก่ อากัปกริยาที่ไม่มีนัยสำคัญ และอากัปกริยาที่มีนัยสำคัญ หรือสัญลักษณ์ที่มีนัยสำคัญ (significant symbol)¹⁶ ในขั้นแรกเป็นการแสดงท่าทางที่ผู้แสดงยังไม่รู้สำนึกถึง ‘ความหมาย’ ที่อากัปกริยาของตนมีต่ออีกฝ่าย แต่เมื่อเวลาผ่านไป เป็นไปได้ว่าปัจเจกบุคคลจะเริ่มตระหนักถึงอากัปกริยาของตนเองจากมุมมองของคนอื่นผ่านวิธีที่คนอื่นโต้ตอบกลับมาที่เรา จนเกิดเป็นความสำนึกถึงความหมายร่วมบางอย่างระหว่างกันได้ หรือที่มีดจะเรียกว่าการสวมมุมมอง (perspective or attitude-taking) เมื่อถึงจุดนั้นอากัปกริยาจะกลายเป็นสิ่งที่มีดเรียกว่ามีนัยสำคัญ บทบาทสำคัญอันหนึ่งคือช่วยให้ผู้ปฏิสัมพันธ์มีกรอบอ้างอิงหรือกรอบของความสนใจเกี่ยวกับบางสิ่งภายในสภาวะแวดล้อมร่วมกันได้ เช่นการชี้เป็นอากัปกริยาสำคัญที่กระตุ้นให้คนอื่น ๆ หันมาสนใจ มุ่งหมาย หรือร่วมมือทำบางอย่างกับเรา (Tomasello, 2014, 50-51) ซึ่งช่วยให้เกิดความเข้าใจระหว่างกันในการประสานงานหรือร่วมมือในการกระทำทางสังคมนั้น ๆ เนื่องจากปัจเจกบุคคลแต่ละคนเข้าใจความหมายและตอบสนองต่อทั้งอากัปกริยาทั้งของตนเองและคนอื่นที่บ่งถึงวัตถุแห่งความสนใจร่วมกันได้ เช่นการที่คน ๆ หนึ่งตะโกนออกมาว่าไฟไหม้ ไม่เพียงแต่ผู้คนรอบข้างตอบสนองต่ออากัปกริยาของเขาเท่านั้น แต่เขาสามารถตอบสนองต่ออากัปกริยาของตัวเองในแบบที่ผู้อื่นตอบสนองได้ด้วย

กระนั้น ก่อนที่จะอธิบายความเป็นไปได้ของการร่วมมือกันนั้น (หรือความตั้งใจกระทำกร่วม) มีสองประเด็นที่สัมพันธ์กันซึ่งต้องกล่าวถึงเสียก่อน ประเด็นแรก ความหมายไม่ใช่สิ่งที่ดำรงอยู่ในจิตของปัจเจกตั้งแต่ต้น แต่ค่อย ๆ เกิดขึ้นและฝังตัวอยู่ในกระบวนการทางสังคมที่ประกอบไปด้วยความสัมพันธ์สามส่วน ได้แก่ 1) อากัปกริยา 2) การตอบสนองของคนอื่นต่ออากัปกริยานั้น 3) ผลลัพธ์ของการกระทำ

¹⁴ ข้อความในวงเล็บแรกเป็นของมีด แต่วงเล็บหลังเป็นของผู้วิจัยเอง

¹⁵ ความคิดของมีดได้รับอิทธิพลอย่างยิ่งมาจากทฤษฎีวิวัฒนาการของดาร์วินที่มองธรรมชาติของสิ่งมีชีวิตว่าต้องปรับตัวต่อสภาพแวดล้อมและสถานการณ์ที่เผชิญอยู่ตลอดเวลาเพื่อตอบสนองต่อแรงกระตุ้นพื้นฐานและธำรงความอยู่รอด ซึ่งเป็นพื้นฐานของสติปัญญา ภาษา และเหตุผลของมนุษย์ (Mead, 1936)

¹⁶ มีดเชื่อว่ามิใช่แค่เผ่าพันธุ์มนุษย์ที่สามารถพัฒนาอากัปกริยาที่มีนัยสำคัญขึ้นมาได้ อย่างไรก็ตาม ในปัจจุบันมีข้อถกเถียงจำนวนมากที่โต้แย้งวิธีที่เขาขีดเส้นแบ่งระหว่างมนุษย์กับสัตว์ในแง่ของความสามารถเชิงการรู้คิดทางสังคม ความเป็นผู้กระทำกร่วม รวมถึงพฤติกรรมเชิงปทัสสถาน ในบทความชิ้นนี้ผู้วิจัยมุ่งเน้นแค่ศึกษาการกระทำกร่วมของมนุษย์เท่านั้น หากสนใจข้อถกเถียงดังกล่าว โปรดดู Nungesser (2020, pp. 86-106)

ที่ริเริ่มโดยอากัปภิกิริยาแรก ดังนั้นสำหรับมิต ความหมายจึงมีลักษณะสหอัตวิสัย (intersubjective) โดยธรรมชาติ (Gillespie, 2009) ประเด็นที่สอง การโต้ตอบกันและกันด้วยอากัปภิกิริยาที่มีนัยสำคัญเช่นนี้เองที่อธิบายความเป็นไปได้ของความสำนึกถึงตัวตน เนื่องจากมันเอื้อให้เกิดการเชื่อมโยงระหว่างท่าทีหรืออากัปภิกิริยาของตนเองเข้ากับการตอบสนองของคนรอบข้าง เช่นทารกที่ร้องไห้บ่อย ๆ ค้นพบว่าการร้องไห้กระตุ้นให้แม่เข้ามาดูแล จึงเริ่มเกิดความเข้าใจว่าการร้องไห้สัมพันธ์กับการได้รับการดูแล สิ่งนี้สร้างการตระหนักรู้ว่าพฤติกรรม 'ตนเอง' มีผลกระทบต่อ 'คนอื่น' สองประเด็นข้างต้นสื่อความหมายตามมาว่าปัจเจกบุคคลจะยังไม่สามารถรับรู้ตนเองในฐานะ 'วัตถุ' แห่งประสบการณ์ได้ก่อนที่จะรับรู้ 'คนอื่น' ที่กำลังโต้ตอบและปฏิสัมพันธ์กับเขาก่อน ดังที่มีटकกล่าวว่า:

รูปแบบของวัตถุทางสังคมต้องถูกค้นพบในประสบการณ์เกี่ยวกับผู้อื่นก่อนเป็นลำดับแรก ความสำเร็จแรกสุดของจิตสำนึกทางสังคมคือการที่ทารกสามารถเชื่อมโยงภาพของปฏิภิกิริยาแรก ๆ ของตนเองและผลลัพธ์ของมันเข้ากับการกระตุ้นที่เกิดจากท่าทางของผู้อื่น เด็กยังไม่สามารถสร้างวัตถุแห่งตัวตนขึ้นมาได้-หรือทำให้สิ่งที่เรียกว่าเนื้อหาภายในจิตกลายเป็นส่วนหนึ่งของตัวตน-จนกว่าจะสามารถรับรู้ถึงวัตถุทางสังคมรอบตัว (คนอื่น) ซึ่งเกิดขึ้นผ่านกระบวนการเติมเต็มการกระตุ้นด้วยประสบการณ์การตอบสนองในอดีต และนี่เป็นสิ่งที่เราพบได้อย่างสม่ำเสมอในประสบการณ์ของเด็ก การรับรู้ทางสังคมในระยะแรกของเด็กนั้นมีต่อผู้อื่นก่อนเสมอ (2011, p. 56) (ข้อความในวงเล็บเป็นของผู้วิจัย)

ในทัศนะของมิต ประสบการณ์เชิงอัตวิสัยของปัจเจกยังไม่เพียงพอที่จะอธิบายสำนึกถึงตัวตนตามที่มิตหมายถึง แต่ต้องอาศัยความสามารถในการ 'เห็น' ตัวเองจากมุมมองของคนอื่นที่ตอบสนองต่ออากัปภิกิริยาของเรา ดังนั้น หากปราศจากปฏิสัมพันธ์หรือการโต้ตอบต่อกันและกัน (mutual reactivity) ในทางสังคมอยู่ก่อน ประสบการณ์แห่งตัวตนอันเป็นรากฐานของปัจเจกที่มีความสามารถในการคิดไตร่ตรองถึงตนเองก็เป็นไปไม่ได้ มิตกล่าวว่า “หากแยกออกจากปฏิสัมพันธ์ทางสังคม เขาจะไม่สามารถเชื่อมโยงเนื้อหาของประสบการณ์ส่วนตัวหรือประสบการณ์เชิงอัตวิสัยเข้ากับตัวเองได้ เขาไม่สามารถตระหนักได้ว่าตัวฉันเป็นเช่นนั้นเช่นนั้นในฐานะปัจเจกบุคคลโดยอาศัยเพียงแค่นี้เนื้อหาในประสบการณ์ของเขา” (1934, p. 226) ในแง่นี้ มิตได้ตอบโต้กับปัญหาเรื่องจิตอื่นซึ่งเป็นปัญหาในทางญาณวิทยาที่เราารู้จักอื่นได้อย่างไร? สำหรับมิต ปัญหาดังกล่าวเกิดจากสมมติฐานที่ว่าฉันตระหนักถึงตัวฉันในฐานะสิ่งที่คิด (res cogitans) ได้อยู่แล้วตั้งแต่ต้น และการที่ฉันคิด การมีอยู่ของฉันจึงเป็นสิ่งที่แน่นอน ในขณะที่การมีอยู่ของคนอื่นเป็นสิ่งที่ไม่แน่นอน ปัญหาจึงเกิดขึ้นว่าฉันจะแน่ใจได้อย่างไรว่าจิตอื่นหรือตัวตนอื่นนอกจากฉันมีอยู่จริง อย่างไรก็ตาม มิตบอกว่ามันเป็นความเข้าใจที่ผิด เนื่องจากตัวตนผู้คิดจะเป็นไปไม่ได้ถ้าไม่มีปฏิสัมพันธ์ร่วมกับคนอื่นอยู่ก่อน ดังนั้น ปัญหาที่แท้จริงไม่ใช่ว่าจิตอื่นมีจริงหรือไม่ (ในแบบที่เชิร์ลอาจจะถาม) แต่คือ “เรากลายเป็นตัวตน (ผู้คิด) ท่ามกลางการดำรงอยู่ร่วมกับ

ผู้อื่นได้อย่างไร” นี่จึงเป็นการกลับด้านของปัญหาและมุ่งเน้นไปที่คำถามเชิงพัฒนาการของปัจเจกบุคคล แทน¹⁷ (McVeigh, 2016, p. 222; Collardey, 2017, p. 127)

จากความรู้สึกถึงตัวตนไปสู่ความรู้สึกถึงความเป็นพวกเรา

ณ จุดนี้ คำถามที่ต้องสืบค้นต่อคือสำนึกหรือความรู้สึกถึงตัวตนเกี่ยวข้องกับ การอธิบายความตั้งใจกระทำการร่วมอย่างไร เนื่องจากผู้วิจัยได้ชี้ไปในส่วนก่อนว่าความรู้สึกถึงความเป็นพวกเราเป็นรากฐานของความตั้งใจกระทำการร่วม บทความชิ้นนี้ต้องการเสนอต่อว่าสำนึกถึงตัวตนเป็นเงื่อนไขที่ต้องมีอยู่ก่อน (precondition) ของสำนึกถึงความเป็นพวกเรา ประกอบกับเงื่อนไขอื่น ๆ ซึ่งผู้วิจัยกำลังจะนำเสนอต่อไปนี้

ดังที่ได้กล่าวไปในส่วนก่อนแล้วว่าสำนึกถึงตัวตนเป็นไปไม่ได้ถ้าไม่มีการสนทนาด้วย อากัปกริยาที่ปัจเจกบุคคลสามารถตอบสนองต่อตนเองในแบบเดียวกับที่ผู้อื่นตอบสนอง ตรงจุดนี้สื่อให้ว่าโครงสร้างความสัมพันธ์เชิงสหอัตวิสัยระหว่างฉัน/คนอื่น ต้องมีอยู่ก่อน สำนึกถึงตัวตนจึงเป็นไปได้ในประสบการณ์ กล่าวอีกนัยว่า การมีอยู่ของตัวตนได้มีสมมติฐานล่วงหน้า (presupposition) ถึงการมีอยู่ของปฏิสัมพันธ์กับคนอื่นอยู่แล้ว นอกจากนี้ สิ่งที่ผู้วิจัยจะพัฒนาเพิ่มก็คือการปฏิสัมพันธ์ไม่ได้เกิดขึ้นในสูญญากาศ แต่มันมี ‘ตำแหน่งแห่งที่’ ที่ตัวปฏิสัมพันธ์ดังกล่าวเกิดขึ้นและดำเนินไป ผู้วิจัยขอเรียกพื้นที่ดังกล่าวว่า *สภาวะแวดล้อมร่วมกัน* (common environment) และสิ่งนี้เป็นเงื่อนไขที่ทำให้ปัจเจกตั้งแต่สองคนขึ้นไปสามารถมีกรอบการอ้างอิงถึงวัตถุแห่งความมุ่งหมายหรือการกระทำร่วมกันได้

ผู้วิจัยต้องการอธิบายสาระสำคัญของมโนทัศน์สภาวะแวดล้อมก่อน เนื่องจากเป็นเงื่อนไขสำคัญของความตั้งใจกระทำการร่วมดังจะเห็นต่อไป สำหรับมีดนั้น สภาวะแวดล้อมคือสิ่งที่ดำรงอยู่อย่าง เป็นภววิสัยในโลกธรรมชาติ กระนั้นก็สัมพันธ์กับแรงกระตุ้น (impulse) ความสนใจ (interest) และรูปแบบการรับรู้ (sensitivity) และการกระทำของสิ่งมีชีวิต ที่กำหนดหรืออนุญาตให้บางสิ่งปรากฏขึ้นในประสบการณ์ในฐานะ ‘วัตถุ’ ที่สิ่งมีชีวิตสามารถตอบสนองหรือกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่งกับมันได้ เช่น หญ้าคือ ‘อาหาร’ ที่วัวรับรู้และสามารถตอบสนองได้โดยการกิน สำหรับมีดการรับรู้และการกระทำ เป็นกระบวนการที่ต่อเนื่องกันและไม่สามารถแยกออกจากกันได้ (Mead, 1938) เนื่องจาก “สิ่งที่เรารับรู้ ถูกกำหนดโดยสิ่งที่เรากระทำ หรือสิ่งที่เรารู้ว่าจะกระทำอย่างไรกับมัน และโดยสิ่งที่เราพร้อมที่จะกระทำ... สำหรับมีด การรับรู้เกิดขึ้นภายในการกระทำที่ต่อเนื่อง ไม่ใช่สิ่งที่แยกขาด (จากการกระทำ)”

¹⁷ มีดขยายความแนวคิดเรื่องตัวตนของเขาครอบคลุมพัฒนาการสามช่วงด้วยกัน ได้แก่ การสื่อสารด้วยอากัปกริยา การเล่น และเกมส์ ซึ่งขั้นสุดท้ายเป็นพัฒนาการสูงสุดของตัวตนที่ปัจเจกบุคคลสามารถพัฒนามุมมองของชุมชนหรือสังคมโดยรวมได้ในประสบการณ์ของตนเอง มีด เรียกมุมมองหรือทัศนคติร่วมของกลุ่มสังคมนี้ว่า *คนอื่นทั่วไป* (generalized other) นอกจากนี้ เขายังแบ่งพลวัตของตัวตนออกเป็นสองด้าน ได้แก่ “I” กับ “Me” ด้านแรกคือตัวตนในฐานะผู้กระทำ ด้านที่สองคือด้านที่ตระหนักถึงการกระทำของตนเองจากมุมมองของคนอื่นและสังคม อย่างไรก็ตามด้วยข้อจำกัดของหน้ากระดาษ ผู้วิจัยไม่สามารถลงรายละเอียดทั้งหมดนี้ได้ หากผู้อ่านสนใจโปรดดู Mead (1913, 1925, 1934)

(Baggio, 2021, p. 940-941) เช่นการรับรู้ปากกาไม่ได้เป็นเพียงการรับรู้วัตถุที่ปรากฏต่อหน้าเฉย ๆ แต่คือความพร้อมและความเป็นไปได้ที่จะทำอะไรบางอย่างกับมัน ซึ่งสัมพันธ์กับแรงกระตุ้น เป้าหมาย หรือความต้องการของเรา มีดีเรียกความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งมีชีวิตกับสิ่งแวดล้อมว่า มุมมอง หรือ จุดยืน (perspective or standpoint) เขากล่าวว่ามุมมองคือ “คุณลักษณะของความสัมพันธ์ที่สิ่งมีชีวิตมีต่อสิ่งแวดล้อม โลก สิ่งต่าง ๆ และปัจเจกเป็นอย่างไรที่เป็นเพราะความสัมพันธ์ที่มันมีต่อกัน” (Mead, 1934, 215) มุมมองเกิดจาก “ความสัมพันธ์ระหว่างปัจเจกและสภาวะแวดล้อม และความสัมพันธ์ดังกล่าวก็คือตัวการกระทำ (ibid., 218) อีกทั้งความเป็นจริงก็มีลักษณะเชิงมุมมองในความหมายที่ว่าทุก ๆ ปรากฏการณ์ (ความหมาย วัตถุประสงค์ เหตุการณ์ ความคิด ความรู้สึก หรือตัวตน) ล้วนอุบัติขึ้นจากความสัมพันธ์ที่สิ่งมีชีวิตมีต่อสภาพแวดล้อมของมัน กล่าวอีกแบบได้ว่ามุมมองคือ “ความโน้มเอียง (orientation) หรือท่าทีที่สิ่งมีชีวิตมีต่อสิ่งแวดล้อมซึ่งเกี่ยวพันกับการกระทำภายในสภาพแวดล้อมนั้น ๆ” (Martin, 2005, p. 234)

เนื่องจากสำหรับมีดี แม้สภาวะแวดล้อมจะดำรงอยู่จริงโลกธรรมชาติ แต่ก็สัมพันธ์อยู่กับแรงกระตุ้น ความสนใจ และรูปแบบการรับรู้ของปัจเจกบุคคลแต่ละคน จึงอาจกล่าวได้ว่าในบางแง่ ปัจเจกบุคคลแต่ละคนมีสภาพแวดล้อมส่วนตัวของตนเอง (1925, p.256) คำถามคือ สิ่งแวดล้อมร่วมกัน เป็นไปได้ได้อย่างไร ? สำหรับมีดี แม้แต่ละคนจะมีความสนใจและแรงกระตุ้นที่แตกต่างกันอยู่บ้าง แต่เราก็เป็นสปีชีส์เดียวกัน มีโครงสร้างทางสรีรวิทยาและการรับรู้ที่เหมือนกัน (แจกเช่นเดียวกับสัตว์ชนิดอื่น ๆ ที่สามารถกระทำการในลักษณะที่ประสานงานร่วมมือกันในบางรูปแบบได้ เช่น มดหรือผึ้ง) และที่สำคัญมนุษย์มีภาษาหรือสัญลักษณ์ เราจึงยังคงสามารถแบ่งปัน “โลก” ที่ประกอบไปด้วยวัตถุแห่งการรับรู้ที่ทุกคนสามารถมุ่งหมาย อ้างอิง และกระทำการร่วมกันได้ มีดีเรียกมันว่า ‘วัตถุแห่งทัศนคติทั่วไป’ (object of the generalized attitude) หรือ ‘วัตถุในสิ่งแวดล้อมทั่วไป’ (object in a generalized environment) ซึ่งหมายถึงวัตถุหรือสภาวะแวดล้อมที่ไม่ได้ถูกกำหนดจากความมุ่งหมายของปัจเจกบุคคลเพียงลำพัง แต่สะท้อนมุมมองหรือท่าทีกระทำการร่วมกันของทุกคนที่ตอบสนองต่อวัตถุในแนวทางเดียวกัน เช่น การมุ่งความสนใจไปยังวัตถุที่อยู่ไกล การเคลื่อนที่เข้าหาหรือถอยห่าง การใช้มือสัมผัสกับวัตถุเมื่อเข้าไปใกล้ ในแง่นี้ สภาวะแวดล้อมจึงไม่ได้เป็นเพียงเครื่องมือสำหรับเป้าหมายเฉพาะของปัจเจกคนใดคนหนึ่ง แต่ถูกเข้าใจในฐานะ ‘เงื่อนไข’ สำหรับการกระทำทุกรูปแบบที่เป็นไปได้สำหรับทุกคน (Mead, 2011, pp. 21-22) ซึ่งดำรงอยู่อย่างเป็นอิสระจากปัจเจกคนใดคนหนึ่งและเป็นเงื่อนไขที่เชื่อเชิญให้ทุกคนสามารถปฏิสัมพันธ์กับมัน

มาถึงจุดนี้ เราได้สองเงื่อนไขที่สำคัญของการประกอบสร้างตัวตนร่วมกันและความเป็นผู้กระทำการ ได้แก่ โครงสร้างความสัมพันธ์เชิงสหอัตวิสัย และสภาวะแวดล้อมร่วมกันในฐานะพื้นที่ของการกระทำ ซึ่งทำให้เราสามารถเข้าใจความเป็นปัจเจกในฐานะ ‘ตัวตนในความสัมพันธ์กับผู้อื่น’ อันเป็นโครงสร้างพื้นฐานของการพัฒนาความรู้สึกถึงความเป็นพวกเราขึ้นมา อย่างไรก็ตาม องค์ประกอบดังกล่าวยังไม่เพียงพอที่จะนิยามความรู้สึกดังกล่าวได้ (เนื่องจากตัวตนที่ปฏิสัมพันธ์โต้ตอบกันไม่จำเป็นต้องร่วมมือกันในฐานะพวกเราเสมอไป) เพียงแต่ทำหน้าที่เป็นฉากหลังที่ท่าประกอบการณ์ของความ เป็นพวกเราเป็นไปได้เท่านั้น สิ่งที่ถูกวิจัยทดลองเสนอเพิ่มเข้ามาในที่นี้ซึ่งเป็นโมทัศน์ที่มีดีเองก็ได้

กล่าวถึงไว้ด้วย คือ ‘แรงกระตุ้นทางชีวสังคม’ (socio-physiological impulse) โดยมีตั้งมองว่า แรงกระตุ้นพื้นฐานของมนุษย์ไม่สามารถบรรลุผลหรือถูกปลดปล่อยได้หากปราศจากการร่วมมือหรืออิงอาศัยมนุษย์คนอื่น ไม่ว่าจะเป็แรงกระตุ้นในการสืบเผ่าพันธุ์ การเลี้ยงดูบุตร ความปลอดภัย หรือการหาอาหารเพื่อเอาชีวิตรอดในสภาพแวดล้อมที่ไม่แน่นอนและเต็มไปด้วยอันตราย เมื่อพิจารณาจากเงื่อนไขชีวิตเช่นนี้ จึงไม่น่าประหลาดใจนักที่ปัจเจกบุคคลจะพัฒนาความรู้สึกถึงการที่ต้องร่วมมือและพึ่งพาอาศัยกัน

ในขั้นแรกของวิวัฒนาการ เป็นไปได้ว่ามนุษย์อาจร่วมมือกันในเชิงเครื่องมือ (instrumental cooperation) เพื่อประโยชน์ของแต่ละฝ่ายในแง่ของอาหาร ความปลอดภัย หรือโอกาสที่จะมีชีวิตรอด จึงได้เกิดสิ่งที่โทมาเซโล่เรียกว่า*พฤติกรรมการเกื้อกูลกัน* (mutualism) ขึ้น (Tomasello, 2016, p.13) เมื่อเวลาผ่านไป อากัปกริยาที่แสดงถึงการช่วยเหลือเกื้อกูล สนับสนุน ต่างตอบแทน ใ่ว่างใจ และใส่ใจต่อชีวิตกันและกันมากขึ้นเรื่อย ๆ มันอาจทำให้เกิดความหมาย สถานการณ์ และ ‘ความตระหนักรู้ตัวตน’ ในรูปแบบใหม่ที่ไปไกลกว่าแค่การเป็นผู้ร่วมกระทำการเพียงเพราะมีประโยชน์ร่วมกัน แต่เป็นความตระหนักถึงตัวตนในฐานะ*พวกเรา*ขึ้น ดังที่มีดกล่าวไว้ในที่หนึ่งว่า:

ในวิวัฒนาการ ไม่เพียงแต่รูปแบบใหม่ ๆ ของสิ่งมีชีวิตจะปรากฏขึ้นเท่านั้น แต่ยังมีคุณลักษณะหรือเนื้อหาใหม่ ๆ ในประสบการณ์เกิด

ขึ้นด้วย ความสามารถในการรับรู้ของสิ่งมีชีวิตเป็นปัจจัยที่ทำให้คุณลักษณะใหม่ ๆ ของสิ่งต่าง ๆ ปรากฏขึ้นในโลกของสิ่งมีชีวิตเหล่านั้นซึ่งขึ้นต่อประสาทสัมผัส (และการรับรู้) ทั้งหมด และความหมายใหม่ ๆ ก็เกิดขึ้นตามความสามารถในการกระทำของสิ่งมีชีวิตแต่ละชนิด (1925, p. 257)

เมื่อพิจารณาจากพลวัตของวิวัฒนาการในแง่ของการร่วมมือทางสังคมเช่นนี้ เป็นไปได้ว่าแรงจูงใจและการรู้คิดทางสังคม (social cognition) ก็วิวัฒนาการไปในลักษณะที่ซับซ้อนและมีการซึมซับเข้าสู่ภายในมากขึ้น แม้ข้ออ้างดังกล่าวจะเป็นการคาดคะเนเชิงปรัชญาอยู่บ้าง แต่ก็ไม่ปราศจากการสนับสนุนจากการศึกษาเชิงประจักษ์โดยสิ้นเชิง เช่น การศึกษาทางจิตวิทยาเปรียบเทียบระหว่างชิมแปนซีกับมนุษย์แสดงให้เห็นว่าแม้ชิมแปนซีจะมีการร่วมมือกัน แต่ก็เป็ไปในลักษณะเชิงเครื่องมือเท่านั้น (Nungesser, 2020, p.95) แตกต่างจากเด็ก (มนุษย์) ที่เมื่อผู้ทดลองหยุดร่วมมือ เด็กมีการเรียกร้องให้อีกฝ่ายกับมารวมมือกับเขาอีกครั้ง แม้จะไม่จำเป็นต่อการบรรลุเป้าหมาย (Tomasello and Rakoczy, 2007; Warneken and Tomasello, 2006) สิ่งนี้แสดงให้เห็นถึงแรงจูงใจทางสังคม (prosocial motivation) ที่อยู่ภายใน (intrinsic) การกระทำมนุษย์ ซึ่งได้รับการพัฒนาการมาอย่างยาวนานตลอดช่วงของวิวัฒนาการ นอกจากนี้หลักฐานทางประสาทวิทยายังแสดงให้เห็นว่าเมื่อมนุษย์ปฏิสัมพันธ์ด้วย อากัปกริยาในแบบที่คาดหมายได้ว่าจะมีการร่วมมือกัน ระบบการให้รางวัลในสมองก็ถูกกระตุ้นให้ทำงาน (Pfeiffer et al. 2014)

จากหลักฐานเชิงประจักษ์ที่นำมาพิจารณาโดยสังเขปนี้ เราอาจอนุมานไปสู่สำนึกถึงความเป็นพวกเราในฐานะความรู้สึกเชิงปรากฏการณ์และการดำรงอยู่ (existential and phenomenological feeling) ได้ กล่าวคือ การที่ปัจเจกจะมุ่งหมายกระทำการบางอย่างต่อวัตถุใด ๆ ในสภาวะแวดล้อมนั้น

วัตถุประสงค์กล่าวต้องถูกรับรู้ว่าเป็นสิ่งสำคัญ (matter or significant) ซึ่งสัมพันธ์อยู่กับแรงกระตุ้นและความใส่ใจ (concern) ของเขาในบางลักษณะ ดังนั้นจึงเป็นไปได้ว่าปัจเจกบุคคลรับรู้ ‘คนอื่น’ ว่าสำคัญสำหรับเขาในฐานะผู้ที่พร้อมสนับสนุน ช่วยเหลือ และร่วมมือกับเราในการบรรลุเป้าหมายบางอย่างร่วมกัน และความรู้สึกดังกล่าวนี้เองที่ผูกพันปัจเจกบุคคลไว้ในฐานะที่เราจะพัฒนาไปเป็นความเข้าใจเชิงปทัสสถานในเรื่องความเป็นกลุ่มได้ในภายหลัง ซึ่งโดยพื้นฐานไม่ได้เกิดขึ้นในระดับของการเจรจาต่อรองร่วมกันอย่างที่บรรทัดคิด และไม่ใช้การตกลงที่จะประกอบสร้างความเป็นพวกเราร่วมกันมาอย่างทีละเล็กละน้อย อีกทั้งไม่ใช่สภาวะเชิงประสบการณ์ที่เกิดขึ้นในหัวของปัจเจกได้อย่างอิสระจากสภาวะแวดล้อมและคนอื่นแบบที่เซิร์ลชี้ แต่เป็นความตระหนักที่ที่เกิดขึ้นบนฐานของตัวตนในความสัมพันธ์กับผู้อื่นภายในสภาวะแวดล้อมร่วมกัน

เมื่อพิจารณาถึงจุดนี้ มีข้อสงสัยที่อาจเกิดขึ้นได้ว่าแนวคำอธิบายของมิตสามารถหลีกเลี่ยงปัญหาเรื่องการให้คำอธิบายเป็นวงกลมได้จริงหรือไม่ เนื่องจากเงื่อนไขต่าง ๆ ที่ใช้อธิบายความเป็นไปได้ของความตั้งใจระทำการร่วมในทัศนะของมิตตามที่ผู้วิจัยได้แจกแจงมา โดยเฉพาะอย่างยิ่งมโนทัศน์เรื่อง ‘โครงสร้างความสัมพันธ์เชิงสหอัตวิสัย’ และ ‘สภาวะแวดล้อมร่วมกัน’ นั้นดูเหมือนว่าสุดท้ายมีความเข้าใจเรื่องความเป็นพวกเราไว้อยู่ก่อนแล้ว เนื่องจากปัจเจกบุคคลมีการ ‘แบ่งปัน’ บางสิ่งบางอย่างร่วมกันอยู่ก่อน

ในการตอบโต้ข้อสงสัยข้างต้น ผู้วิจัยขอชี้แจงดังนี้ แม้ผู้วิจัยจะยอมรับว่าในการแจกแจงเงื่อนไขความเป็นไปได้ของความตั้งใจระทำการร่วมนั้นได้มีการอาศัยเงื่อนไขที่ปัจเจกบุคคลมีการแบ่งปันร่วมกันอยู่ก่อนจริง (โครงสร้างความสัมพันธ์เชิงสหอัตวิสัย และ สภาวะแวดล้อมร่วมกัน) แต่ทั้งนี้ไม่ได้หมายความว่ามโนทัศน์โครงสร้างความสัมพันธ์เชิงสหอัตวิสัยและสภาวะแวดล้อมร่วมกันมีสมมติฐานล่วงหน้าเกี่ยวกับความตั้งใจระทำการร่วมอยู่ก่อนแล้ว เนื่องจากความตั้งใจระทำการร่วมที่บทความชิ้นนี้มุ่งอธิบายเป็นการกระทำของปัจเจกมากกว่าสองคนขึ้นไปที่วางอยู่บนฐานของประสบการณ์แบบหนึ่ง นั่นคือ ความรู้สึกถึงความเป็นพวกเรา ซึ่งปรากฏให้เห็นได้โดยมากในการร่วมมือกัน หากแต่ปัจเจกสองคนที่มีปฏิสัมพันธ์โต้ตอบกันในสภาวะแวดล้อมร่วมกันนั้นไม่จำเป็นต้องระทำการบนฐานของประสบการณ์ดังกล่าวเสมอไป เช่นการที่คนสองคนแข่งหมากรุกกัน กล่าวได้ว่าแม้ทั้งคู่อยู่ในโครงสร้างความสัมพันธ์เชิงสหอัตวิสัย เนื่องจากกำลังปฏิสัมพันธ์โต้ตอบกันอยู่ผ่านการเล่นหมากรุก อีกทั้งยังอยู่ในสภาวะแวดล้อมร่วมกันอีกด้วย เพราะทั้งคู่มีการอภิปรายอ้างอิงเกี่ยวกับวัตถุที่แต่ละคนมุ่งหมายในแบบเดียวกัน (เป็นต้นว่าม้า เรือ หรือหมากตัวอื่นมีวิธีการเดินอย่างไร กติกาคืออะไร แบบไหนเรียกว่ารุกฆาต เป็นต้น) แต่ก็ไม่ได้ถือว่าเป็นปรากฏการณ์ที่แสดงออกถึงของความตั้งใจระทำการร่วมกันในฐานะพวกเราเนื่องจากแต่ละคนมีเป้าหมายที่แตกต่างกัน กล่าวคือ คนแรกต้องการชนะ อีกฝ่ายก็ต้องการชนะเช่นเดียวกัน การกระทำของทั้งคู่จึงไม่ได้เกิดขึ้นในลักษณะกลุ่มหรือในฐานะพวกเรา นอกจากนี้ ดังที่ได้กล่าวมาแล้วว่ามโนทัศน์เรื่อง ‘แรงกระตุ้นทางชีวสังคม’ ก็ยังไม่ใช่ความรู้สึกถึงความเป็นพวกที่ดำรงอยู่แล้วในโครงสร้างของสภาวะจิตเกาะเกี่ยว (ในแบบของเซิร์ล) แต่มันคือสิ่งที่ขับเคลื่อนมนุษย์ให้แสวงหาความร่วมมือกับคนอื่นภายใต้เงื่อนไขของชีวิตและสภาวะแวดล้อมบางแบบ หรือที่เรียกว่า “พฤติกรรม การเกื้อกูลกัน” ซึ่งจากพฤติกรรมดังกล่าว จึงค่อยวิวัฒนาการหรือพัฒนาไปเป็นความรู้สึกถึงความเป็นพวก

เราภายในประสบการณ์ได้ในภายหลัง ในแง่หนึ่ง แนวคำอธิบายของมัตต์จึงเป็นการขยายฐานทางภววิทยาเชิงความสัมพันธ์ที่ลึกไปกว่าคำอธิบายของแบรทแมนและกิลเบอร์ต รวมถึงแสดงให้เห็นมิติเชิงพัฒนาการและความสัมพันธ์ซึ่งขาดหายไปในการอธิบายของเชิร์ล

โดยสรุป ผู้วิจัยเสนอว่าคำอธิบายของมัตต์สามารถบรรลุสองเงื่อนไขที่คำอธิบายเรื่องความตั้งใจกระทำการร่วมใด ๆ จำเป็นต้องมีได้ในสองประการด้วยกัน ประการที่หนึ่ง คำอธิบายของมัตต์ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นมาไม่ได้มีสมมติฐานล่วงหน้าว่าปัจเจกบุคคลมีความสามารถตั้งใจกระทำการในฐานะพวกเขาอยู่แล้วตั้งแต่ต้น แต่เริ่มต้นการวิเคราะห์ตั้งแต่ระดับที่ปัจเจกบุคคลปราศจากสำนึกถึงตัวตนในฐานะปัจเจกบุคคลที่มีความสามารถในการคิดไตร่ตรอง จากนั้นแสดงให้เห็นว่าในกลไกของการปฏิสัมพันธ์โต้ตอบกับผู้อื่นนั้น ตัวตนและการคิดไตร่ตรองเป็นไปได้อย่างไร กระนั้นก็ตาม เมื่อปัจเจกพัฒนาตัวตนขึ้นมาแล้วก็ไม่ใช่ตัวตนที่แยกขาดจากคนอื่น แต่เป็นตัวตนที่คิด รู้สึก และกระทำการภายใต้ฉากหลังของความสัมพันธ์ร่วมกับผู้อื่นเสมอ ดังเห็นได้จากมโนทัศน์เรื่องสภาวะแวดล้อมร่วมกันที่การรับรู้และกระทำการต่อวัตถุใด ๆ ก็ตาม แม้ปัจเจกจะกระทำโดยส่วนตัว แต่ก็แบ่งปันโลกหรือสภาวะแวดล้อมในฐานะเงื่อนไขที่ทำให้ทำที่กระทำและการรับรู้เป็นไปได้อย่างไร สิ่งนี้จึงแสดงให้เห็นถึงเงื่อนไขประการที่สอง นั่นคือ มิติเชิงความสัมพันธ์และการประกอบสร้างโลกแวดล้อมร่วมกัน (ซึ่งไม่ใช่แค่การถูกกำหนดจากภายในโดยปัจเจกคนเดียว) นอกจากนี้ แรงกระตุ้นทางชีวสังคมที่ผลักดันมนุษย์ให้ร่วมมือกันในเส้นทางวิวัฒนาการนั้นก็คาดได้ว่าพัฒนาไปเป็นแรงจูงใจภายในทางสังคมที่เป็นรากฐานให้กับความรู้สึกถึงความ เป็นพวกเราขึ้น ซึ่งเป็นฐานของการกระทำร่วมในรูปแบบและระดับที่แตกต่างกันต่อไป

บทสรุป

บทความชิ้นนี้มีความมุ่งหมายที่จะสืบสอบถึงรากฐานของปรากฏการณ์ความตั้งใจกระทำการร่วม โดยมีสมมติฐานว่าความรู้สึกถึงความ เป็นพวกเราเป็นรากฐานของปรากฏการณ์ดังกล่าว ซึ่งจะมุ่งวิเคราะห์ว่าความรู้สึกดังกล่าวเกี่ยวข้องกับองค์ประกอบอะไรบ้างและเป็นไปได้อย่างไร ก่อนเสนอ คำอธิบายของตัวเอง ผู้วิจัยได้สำรวจคำอธิบายเรื่องความตั้งใจร่วมสามแนวทางที่มีมาก่อน ได้แก่ แนวทางของแบรทแมน กิลเบอร์ต และเชิร์ล จากการสำรวจพบว่า สองแนวทางแรกเผชิญปัญหาอันเนื่องมาจากมีสมมติฐานของสิ่งที่จะอธิบายไว้ก่อนแล้ว จึงยังล้มเหลวที่จะแสดงให้เห็นถึงความเป็นไปได้ของความตั้งใจกระทำการร่วมตั้งแต่ต้น ส่วนแนวทางสุดท้ายแม้จะอ้างอิงไปยังสิ่งที่ปรากฏการณ์ที่จะอธิบาย ทำให้หลีกเลี่ยงการอธิบายเป็นวงกลมได้ กระนั้น ก็ยังมีปัญหาและข้อจำกัดอันมาจากการมีจุดยืนแบบภายในนิยมที่ไม่สามารถอธิบายสิ่งที่เกินไปกว่าสภาวะภายในจิตของปัจเจกได้จากปัญหาของทั้งสามแนวทาง บทความชิ้นนี้อาศัยการตีความและสังเคราะห์แนวคิดของมัตต์เพื่ออธิบายความรู้สึกถึงความ เป็นพวกเราซึ่งคาดว่าเป็นรากฐานของปรากฏการณ์ความตั้งใจกระทำการร่วม จากการศึกษา ได้ข้อสรุปว่า แนวคิดเรื่องตัวตนในฐานะสิ่งที่เกิดขึ้นในปฏิสัมพันธ์ทางสังคมกับคนอื่นภายในพื้นที่สภาวะแวดล้อมร่วมกันประกอบกับแรงกระตุ้นทางชีวสังคมเป็นฉากหลังที่ทำให้ความรู้สึกถึงความ

เป็นพวกเราเป็นไปได้ ซึ่งคำอธิบายดังกล่าวสามารถหลีกเลี่ยงปัญหาการอธิบายเป็นวงกลมแบบสองแนวทางแรก และปัญหาการตัดขาดจากความสัมพันธ์แบบแนวทางที่สามได้

อย่างไรก็ตาม บทความความชิ้นนี้สนใจถอยกลับไปวิเคราะห์ปรากฏการณ์ในระดับพื้นฐานของประสบการณ์ของตัวตนและความเป็นพวกเราของมนุษย์โดยที่ไม่ได้มีมิติเชิงวัฒนธรรมและสถาบันเข้ามาเกี่ยวข้อง แต่ในความเป็นจริง โลกทางสังคมมีพลวัตที่มีความซับซ้อนและเกี่ยวข้องกับสถาบันจำนวนมาก ประกอบกับกระทำในลักษณะกลุ่มก็เกิดขึ้นในรูปแบบและระดับที่หลากหลาย ตั้งแต่การกระทำของเพื่อนกลุ่มเล็ก ๆ ครอบครัวยุทธ การกระทำของสมาคม องค์กร พรรคการเมือง ชุมชนทางศาสนา ไปจนถึงการกระทำระดับประเทศชาติ ซึ่งการกระทำร่วมแต่ละประเภทเหล่านี้ก็มีระดับของแรงจูงใจ เจตจำนง ความตั้งใจ และข้อผูกมัดร่วมที่แตกต่างกัน ซึ่งบทความชิ้นนี้ไม่อาจศึกษาอย่างครอบคลุมได้ และบางแง่มุมการกระทำร่วมแต่ละชนิดควรต้องได้รับการศึกษาและอธิบายในแง่มุมของมันเองที่ซึ่งคำอธิบายในบทความนี้มีอาจมีส่วนช่วยให้เข้าใจได้ในบางส่วนเท่านั้น แต่อย่างน้อย ผู้วิจัยก็หวังว่าข้อเสนอของบทความจะช่วยเปิดความเป็นไปได้ของการคิดเรื่องความเป็นกลุ่มในมิติและระดับที่หลากหลายยิ่งขึ้น ซึ่งแต่ละระดับน่าจะมีความสัมพันธ์กันไม่มากนักน้อย และน่าจะได้มีการศึกษากันต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- Baggio, G. (2021). Imagery in action. G. H. Mead's contribution to sensorimotor enactivism. *Phenomenology and the Cognitive Sciences*, 20, 1, 935–955.
<https://doi.org/10.1007/s11097-021-09784-5>
- Baier, A. C. (1997). Doing things with others: The mental commons. In L. Alanen, S. Heinämaa, & T. Wallgren (Eds.), *Commonality and particularity in ethics* (pp. 15–44). Macmillan Press.
- Brandom, R. (1994). *Making it explicit*. Cambridge, MA: Harvard University Press.
- Brandom, R. (2009). *Reason in philosophy*. Cambridge, MA: Harvard University Press.
- Bratman, M. E. (1992). Shared cooperative activity. *The Philosophical Review*, 101(2), 327–341. <https://www.jstor.org/stable/2185537>
- Bratman, M. E. (1993). Shared intention. *Ethics*, 104(1), 97–113. <https://www.jstor.org/stable/2381695>
- Bratman, M. E. (2013). *Shared agency: A planning theory of acting together*. Oxford University Press.
- Collardey, S. (2017). Some pragmatist insights in accounts of collective actions. *Pragmatism Today*, 8(1), 113–132.

- Crone, K. (2018). Collective attitudes and the sense of us: Feeling of commitment and limits of plural self-awareness. *Journal of Social Philosophy*, 49(1), 76–90. 1
<https://doi.org/10.1111/josp.12225>
- Crone, K. (2020). Foundations of a we-perspective. *Synthese*. <https://doi.org/10.1007/s11229-020-02834-6>
- Gilbert, M. (1989). *On social facts*. Princeton University Press.
- Gilbert, M. (1990). Walking together: A paradigmatic social phenomenon. *Midwest Studies in Philosophy*, 15(1), 1–14.
- Gilbert, M. (2009). Shared intention and personal intentions. *Philosophical Studies*, 144(2), 167–187. <https://doi.org/10.1007/s11098-009-9372-z>
- Gillespie, A. (2009). The intersubjective nature of symbols. In B. Wagoner (Ed.), *Symbolic transformation: The mind in movement through culture and society* (pp. 23–37). 1
Routledge/Taylor & Francis Group.
- Knudsen, N. (2021). Shared action: An existential phenomenological account. *Phenomenology and the Cognitive Sciences*. <https://doi.org/10.1007/s11097-021-09785-4>
- Martin, J. (2005). Perspectival selves in interaction with others: Re-reading G.H. Mead's social psychology. *Journal for the Theory of Social Behaviour*, 35(3), 231–253.
- McVeigh, R. (2016). Mead, the theory of mind, and the problem of others. In H. Joas & D. R. Huebner (Eds.), *The timeliness of George Herbert Mead* (pp. 209–230).
- Mead, G. H. (1913). The social self. *The Journal of Philosophy, Psychology and Scientific Methods*, 10(14), 374–380. <https://www.jstor.org/stable/2012910>
- Mead, G. H. (1922). A behaviorist account of the significant symbol. *The Journal of Philosophy*, 19(6), 157–163.
- Mead, G. H. (1925). The genesis of the self and social control. *International Journal of Ethics*, 35(3), 251–277. <https://www.jstor.org/stable/2377274>
- Mead, G. H. (1934). *Mind, self, and society: From the standpoint of a social behaviorist* (C. W. Morris, Ed.). University of Chicago Press.
- Mead, G. H. (1936). *Movement of Thought in the Nineteenth Century*. University of Chicago Press.
- Mead, G. H. (1938). *The philosophy of the act* (C. W. Morris, Ed.). University of Chicago Press.

- Mead, G. H. (2011). On the self and teleological behavior. In F. C. da Silva (Ed.), *G. H. Mead: A reader* (pp. 21–44). Routledge.
- Nungesser, F. (2020). The social evolution of perspective-taking: Mead, Tomasello, and the development of human agency. *Pragmatism Today*, 11(1), 84-106.
- Petersson, B. (2007). Collectivity and circularity. *The Journal of Philosophy*, 104(3), 138–156. <https://doi.org/10.5840/jphil2007104329>
- Pfeiffer, U. J., et al. (2014). Why we interact: On the functional role of the striatum in the subjective experience of social interaction. *NeuroImage*, 101, 124–137.
- Rakoczy, H., & Tomasello, M. (2007). The ontogeny of social ontology: Steps to shared intentionality and status functions. In S. L. Tsohatzidis (Ed.), *Intentional acts and institutional facts: Essays on John Searle's social ontology* (pp. 113–137). Springer.
- Salice, A. (2020). The phenomenality and intentional structure of we-experiences. *Topoi*, 41(1), 195–205. <https://doi.org/10.1007/s11245-020-09727-w>
- Schmid, H. B. (2014). Plural self-awareness. *Phenomenology and the Cognitive Sciences*, 13(1), 7–24. <https://doi.org/10.1007/s11097-013-9317-z>
- Schmid, H. B. (2018). The subject of “We intend.” *Phenomenology and the Cognitive Sciences*, 17(2), 231–243. <https://doi.org/10.1007/s11097-017-9501-7>
- Schweikard, D. P., & Schmid, H. B. (2013). Collective intentionality. In E. N. Zalta (Ed.), *The Stanford Encyclopedia of Philosophy* (Summer 2013 Edition). <https://plato.stanford.edu/archives/sum2013/entries/collective-intentionality/>
- Schmitz, M. (2013). Social rules and the social background. In M. Schmitz, B. Kobow, & H. B. Schmid (Eds.), *The background of social reality: Selected contributions from the inaugural meeting of ENSO* (pp. 107–125). Springer. https://doi.org/10.1007/978-94-007-5600-7_7
- Searle, J. R. (1983). *Intentionality: An essay in the philosophy of mind*. Cambridge University Press.
- Searle, J. R. (1990). Collective intentions and actions. In P. Cohen, J. Morgan, & M. E. Pollack (Eds.), *Intentions in communication* (pp. 90–105). MIT Press.
- Searle, J. R. (1995). *The construction of social reality*. The Free Press.
- Searle, J. R. (2010). *Making the social world*. Oxford University Press.

- Sellars, W. (1956). *Empiricism and the philosophy of mind*. In H. Feigl & M. Scriven (Eds.), *Minnesota studies in the philosophy of science*, Vol. 1 1 (pp. 253-329). University of Minnesota Press.
- Stoutland, F. (1997). Why are philosophers of action so anti-social? In L. Alanen, S. Heinämaa, & T. Wallgren (Eds.), *Commonality and particularity in ethics* (pp. 45–74). Macmillan Press.
- Tomasello, M. (2014). *A natural history of human thinking*. Harvard University Press.
- Tomasello, M. (2016). *A natural history of human morality*. Harvard University Press.
- Velleman, J. D. (1997). How to share an intention. *Philosophy and Phenomenological Research*, 57(1), 29–50. International Phenomenological Society.
<https://www.istor.org/stable/2953776>
- Warneken, F., & Tomasello, M. (2006). Altruistic helping in human infants and young chimpanzees. *Science*, 311(5765), 1301–1303. <https://doi.org/10.1126/science.1121448>
- Zahavi, D. (2015). You, me, and we: The sharing of emotional experiences. *Journal of Consciousness Studies*, 22(1–2), 84–101.
- Zahavi, D. (2018). Collective intentionality and plural pre-reflective self-awareness. *Journal of Social Philosophy*, 49(1), 61–75. 1 <https://doi.org/10.1111/josp.12218>